

Catechesis
RELIGIO-
NIS CHRISTIANAE, QVAE
TRADITVR IN ECCLESII S
& Scholis Palati
natus.

HEIDELBERGAE
Excudebat Ioannes Maior,

M. D. LXX.

MARCI VIII.

Qui erubuerit me & sermones
meos in generatione hac adultera &
peccatrice: hunc erubescet etiam fili-
lius hominis, cum venerit in
gloria patris sui cum sanc-
tis angelis.

14008

F
CV
TIN
per
ria,
el

re opo
in uni
confer
quantu
Cū
ita con
sire fi
lentes,
perduc
dempto

FRIDERI-

CVS DEI GRATIA PALA-
TINVS RHENI, AC SACRI IM-
perij Romani Elector, Dux Baua-
riæ, &c. omnibus quibus commissa
est cura Ecclesiarum, & Scho-
larum, quæ sunt in Pa-
latinatu, S. D.

OSTQVAM quid nostri sit
muneris, ex uerbo DEI atq; ex
natura ipsa cognouimus, nosq; in
eo ipsi potissimum, quid nobis
imposuit, Deo Opt: Max: parè-
re oportere: statuimus ut nihil esset, in quo tam
in uniuersa uita laboremus, quam ut & nostræ
conscientiæ satisfaceremus, & nostrorum salutis,
quantum in nobis esset, consuleremus.

Cum autem non satis esse existimarem, nos
ita consilio & ratione iustitiam administrare, ut no-
stræ fidei commissi populi, ius & bonæ statem co-
lentes, placide tranquillèq; uiuerent, nisi eò etiam
perducerentur, ut Deum creatorem suum ac re-
demptorem ex uerbo ipsius rectè cognoscerent:

A ij (nam

4
(nam id unicum est firmum fundamentum cum
ceterarum uirtutum, tum uel maxime omnis obe-
dientie & uere erga Deum pietatis) cepimus to-
to animo de ista re cogitare, nihil cupientes præ-
termittere, quod ad eam beatitudinem, tum pas-
sandam, tum conseruandam pertineret. Etsi au-
tem & ab ijs qui nos proximè antecesserunt cog-
natis nostris Palatinis ac Electorib. (quorum
memoriam cum amore & reuerentia usurpamus)
uaria utiliter & piè instituta sunt, ad gloriam
DEI illustrandam, & populum in officio retinen-
dum: tamen, ut ipsi in principio gubernationis
nostræ experti sumus, non ea adhibita est dili-
gentia in illis exequendis & ad utilitatem publi-
cam accommodandis, quam par fuerat in re tanta
adhiberi. Quocirca minimè mirum est, si ijs, qui
sperati erant fructus, perapi non potuerunt. His
rebus permoti sumus, ut non solum, quæ ab ipsis
rectè instituta essent, reuocaremus ac restituere-
mus: uerum etiam, ut quæ minus firma essent, sul-
daremus, quæ uerò corrupta & deprauata essent,
ea emendaremus & corrigeremus. Iacebant Scho-
la, tenera iuuentus negligebatur, nulla erat in
religione Christiana certa & consentiens institu-
tio. Itaque uel malè, uel ad nullam certam nor-
mam, sed ad cuiusq; arbitrium inueniens erudie-
batur.

batur, uel omnino non informabatur, sed rudis
prorsus & impolita relinquebatur. Ex quo, pro
dolor, cum alia infinita mala extiterunt, tum il
lud in primis, ut aut uera religione non instructi,
aut uarijs erroribus implicati, aut non necessarijs
quaestionibus onerati, infeliter cum summa in
scitia adollescere. Cum has tantas calamitates in
tueremur, & id quod res est cogitarem, uideli
cet nec Ecclesiam, nec Rempubicam, atque adeo
ne familias quidem constitui, nec ullum honestati
aut disciplinae inter diues locum esse posse, nisi ru
dis iuuentus a primis annis, una & consentienti
uoce ad ueram sinceramq; religionem instruere
tur, assidueq; in ea exereretur: rei necessitas
fuit, ut, huic malo, qua possimus ratione, quam
celerime occurreremus: ne in hac non postrema
nostri muneris parte, debitum officium merito
a nobis desiderari possit. Quapropter Theologis
nostris, & quibus in nostra ditione praecipua Eco
clesiarum cura est commendata, negotium dedi
mus, ut Catechesin religionis Christianae, ex uer
bo Dei, Germanice & Latine conscriberent, quo
in posterum, non iuuentuti solum rectius prospici
atur: sed quo condonatores etiam & ludimagi
stri, certam habeant & definitam formam, ad
quam iuuentutem in templis & scholis informem;

A iij ne pro

ne pro suo arbitrio noua subinde infituant, aut
ea iradant, quæ uerbo Dei non sint consentanea.
Vestram nunc porro erit, cum ob gloriam Dei,
tum ob uestram, eorumq; qui & nostre & ue-
stre fidei concrediti sunt, salutem, hanc Cateche-
sin gratæ animo excipere, eam pueris, ciuium in
Scholis, tum in Ecclesijs proponere, eorumq; au-
ribus & animis assidue ac diligenter inculcare,
quò eam uita & factis paulatim exprimere as-
suescant. Quod si à uobis, ut & fides uestra &
munus diuinitus impositum postulat, præstitum
fuerit: optimam spem habemus, fore, ut Deus
Opt: Max: propter Christum nostri miseretur,
pœnas quas meriti sumus, remittat: & pro pæ-
terna sui bonitate uestros labores secundet, totiq;
regioni beneficiat. Quod ut ab eo toto pectore
contendimus, ita uos etiam atq; etiam monue-
mus, ut nostram de uobis spem magis
magisq; confirmare & augere
studeatis.

CATE

CATECHE⁷

SIS RELIGIONIS CHRISTIANAE.

Dominica 8.

1. *Quæ est unica tua consolatio in vita & in morte?* a1. Cor. 6. d. 19.

QUOD animo pariter & corpore a, siue viuam, siue moriar b, non meus, sed fidissimæ domini & seruatoris mei Iesu Christi sum pro prius c, qui precioso sanguine suo, pro omnibus peccatis meis plenissimè satis faciens d, me ab omni potestate diaboli liberauit e, meq; ita conseruat f, vt sine voluntate Patris mei coelestis, ne pilus quidem de meo capite possit cadere g: imò verò etiam omnia salutem meam seruire oporteat h: Quocirca me quoque suo Spiritu de vita æterna certum facit i, utq; ipsi deinceps viuam, promptum ac paratum reddit k.

Quod i2. Cor. 1.

d22. & 5. a. 5. Eph. 1. c. 14. Rom. 8. c. 16. k Rom. 8. c. 14.

a1. Cor. 6.

d. 19.

1. Thess.

5. 10.

b Rom.

14. b 8.

c1. Cor. 3.

d. 23.

d 1. Pet. 1.

c. 18.

1. Ioh. 1. c.

7. & 2 a. 2.

e 1. Ioh. 3.

b. 8.

Heb. 2.

14. 5.

f Ioh. 6.

d. 39.

g Matt.

10. c. 30.

Luce 21.

d 18.

h Rom 8.

c. 28.

a Luc. 24. 2. Quod sunt tibi factu necessaria: ut ista consolatione fruens, beatè uiuas & moriaris?

g. 47.

a. Cor. 6.

b. 11.

Tria a. Primum, quanta sit peccati mei & miseriae meae magnitudo b. Secundum, quo pacto ab omni

3. 4. 5. 6.

7. 8.

b Ioh. 9.

g. 41.

Rom. 3.

c Ioh. 17.

a. 3.

d Ephes.

5. c. 10.

II.

1. Pet. 2.

c. 9. 10. 11. 3.

12.

Rom. 6.

c. 11. 12. 13. 4.

Matth. 5.

b. 16.

2. Tim.

2. c. 15.

c Rom. 3.

c. 20.

f Luc. 10.

c. 27.

PRIMA PARS DE HOMINIS miseria.

Vnde tuam miseriam cognoscis?

Ex lege Dei c.

Quid a nobis postulat Lex Dei?

Id docet nos Christus summatione

Matth. 22. Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, ex tota anima tua; ex tota cogitatione tua, & f ex omnibus viribus tuis. Istud est primum, & maximum mandatum. Secundum autem simile est huic: Diliges proximum tuum sicut teipsum. Ab istis duobus mandatis, tota Lex & Prophetiae pendent.

5. Num haec omnia perfecte seruare potes?

Minus

Minimè a: Natura enim propens
sus sum ad odium Dei & proximi b.

6. Num. ergò Deus hominem ita prauum &
peruersum condidit?

Nequaquam c: Imò verò bonum
& ad imaginem sui condidit eum d,
hoc est, vera iustitia & sanctitate præ
ditum, vt Deum creatorem suum res
ctè cognosceret, ex animo diligeret,
cum eo beatus in æternum viueret,
idèq; ad eum laudandum & celebrā
dum c.

7. Vnde igitur existit hæc nature humane pra
uitas?

Ex lapsu & inobedientia primo
rum parentum Adami, & Euxæ f:
Hinc natura nostra ita est depraua
ta, vt omnes in peccatis concipia
mur & nascamur g.

8. An uerò adeò corrupti sumus, ut ad benè as
gendum prorsus non simus idonei, & ad
omne uitium proclines?

Certè h, nisi per Spiritum sanctū

A v reges

Iob. 14. a. 4. & 15. b. 14. 16. & 35. Iesa. 53. b. 6.

9 a Rom. 3.
b 10. c. 23

1. Ioh. 1.
d. 8.

b Rom. 8.
b. 7.

III.

Ephe. 2.

a. 3.

Tit. 3.

Gen. 1.

d. 31.

Gen. 1.

c. 26. 27.

c. 2. Cor.

3. d. 18.

Col. 3. b.

10.

Eph. 4. f.

24.

f Gen. 3.

Rom. 5.

b. 12. d.

18. 19.

g Psal. 51.

b. 7.

Gene. 5.

a. 3.

III.

h Ioh. 3.

a. 6.

Gene. 6.

b. 5.

a Ioh. 3. regeneremur a.

a. 5. 9. An non igitur Deus homini iniuriam facit, qui ab eo in lege flagitat, quæ præstare non queat?

b Ephe. 4. Minime b: Nam Deus hominem b. 24. talem condiderat, ut ea præstare posset: verum homo, impulsore Diaboli

c Luc. 10. lo c, sua ipsius contumacia, se & omnem posteritatem divinis illis donis orbavit.

10. Num Deus hanc contumaciam & defectum nem hominis dimittit impunitum?

Imò verò horrendis modis irascitur

d Rom. 5. tur d, tum ob innata nobis peccata, b. 12.

Heb. 9. tum ob ea quæ ipsi committimus, g. 27. eaq; iustissimo iudicio presentibus

e Deut. 27. & æternis supplicijs punit, quemadmodum

d. 26. Gal. 3. modum ipse pronunciat: Maledictus

b. 10. omnis qui non permanet in omnibus, quæ f Exo. 34. scripta sunt in libro legis, ut ea faciat. e

a. 6. 11. An non igitur Deus etiam est misericors?

g Exo. 20. Est ille quidem misericors f, verum

a. 5. Psal. 5. ita, ut etiam sit iustus g, Quare

a. 5. 2. Cor. 6. propter postulat eius iustitia, quod

e. 14. ad verum

aduersus summam Dei maiestatem
commissum est, id quoq; vt summis,
hoc est, sempiternis cum animi tum
corporis supplicijs luatur.

SECUNDA PARS
DE LIBERATIO,
ne hominis.

V.

12. Quoniam igitur iusto Dei iudicio, tempora-
libus & aeternis pœnis obnoxij sumus: est-
ne reliqua ulla ratio aut uia, qua his pœnis
liberemur, & Deo reconciliemur?

Vult Deus suæ iustitiæ satis fieri
a: quocirca necesse est, vel per nos, a Exo. 20.
ver per alium satis faciamus b. a. 5. &
23. b. 7.

13. Possumus ne ipsi per nos satis facere? b Rom. 8.
a. 3. 4.

Nulla ex parte: quin etiã debi-
tum in singulos dies augemus c. c Iob. 9.
a. 2. 3. &
15. b. 15.

14. Potestne ulla creaturarum, in caelo uel in
terra, quæ tantum creatura sit, pro nobis
satis facere? Matt. 6.
b. 12.

Nulla. Nam principio non vult
Deus, quod homo peccauit, id in vlt-
la alia

- a Heb. 2. la alia creatura plectere a. Deinde
 c. 14. nec potest quidem, quod nihil nisi
 creatura sit, iram Dei aduersus pec-
 catum sustinere, & alios ab ea libe-
 b Psal. 130
 a. 3.
 c. 1. Cor. 15. rare b.
 c. 21.
 Iere. 23. 15. Qualis ergo quarendus est Mediator & li-
 b. 6. berator?
 Ies. 53 c. Qui verus quidem homo sit, ac
 11. perfecte iustus, & tamen omnibus
 2 Cor. 5. creaturis potentior, hoc est, qui sit.
 d. 25.
 Heb. 7. 1. mul etiam sit verus Deus c.
 d. 16.
 Ies. 7. c. 16 Cur necesse est eum verum hominem, & qui-
 14. dem perfecte iustum esse?
 Rom. 8. Quia iustitia Dei postulat, vt ea
 a. 3. dem natura humana quæ peccauit,
 Iere. 33. ipsa pro peccato dependat d: qui ve-
 c. 16.
 d Rom. 5. rō ipse peccator esset, pro alijs des-
 b. 12. c. 15 penderen non posset c.
 e 1. Pet. 3.
 d. 18. 17. Quare oportet eum simul etiam verē De-
 f Ies. 53. um esse?
 c. 8.
 Act. 2. d. Vt potentia suæ diuinitatis, onus
 24. iræ diuinæ, carne sua sustinere f, no-
 1. Pet. 3. bisq̃ amissam iustitiam & vitam re-
 d. 18. parare

parare ac restituere possit a.

18. Quis autem est ille Mediator, qui simul est
uerè Deus, & uerus, ac perfectò iustus
homo?

Dominus noster Iesus Christus b,
qui factus est nobis Sapientia à Deo, b
Iusticia, Sanctificatio & redemptio c.

19. Vnde id sās?

Ex Euangelio, quod Deus pri-
mum in paradiso d patefecit, ac de-
inceps per Patriarchas, & Prophe-
tas propagauit e: Sacrificijs, reli-
quisq; ceremonijs legis adumbras-
uit f: Ad extremum verò per filium
suum vnigenitum compleuit g.

20. Num igitur omnibus hominibus qui in Ada-
mo perierant per Christum salus reddi-
tur?

Non omnibus, verum ijs tantum
qui vera fide ipsi inseruntur, eiusq;
beneficia amplectuntur h.

Quid

Heb. 10. b. 7. g Rom. 10. a. 4. Gal. 4. a. 4. 43.
h Ioh. 1. b. 12. & 3. d. 36. Ies. 53. d. 11. Psal. 2. d. f Ioh. 5. g
12. Rom. 11. b. 17. c. 19. Heb. 4. a. 2. & 10. g 39 46.

13

a. Ioh. 1.

a. 2. & 4.

b. 9. 10.

Act. 20.

f. 28.

Iohan. 3.

b. 16.

b. Matt. 1.

d. 23.

1. Tim. 3.

d. 16.

Luc. 2.

b. 11.

c. 1. Cor. 1.

d. 30.

d. Gen. 3.

e. 15.

e. Gen. 22.

d. 18. &

49. c. 10.

11.

VII.

Rom. 1.

a. 2.

Heb. 1.

a. 1.

Act. 3. d.

22. 23. 24.

& 10. g.

43.

f. Ioh. 5. g.

46.

omnes os fides 21. Quid est Fides?

a Heb. 11. Est non tantum notitia qua firmis

a. 1. 3.

ter assentior omnibus quæ Deus nos

Iac. 2. d.

bis in verbo suo patefecit a, sed etiã

19.

Gal. 2. 20 certa fiducia b, à Spiritu sancto c, per

b Rom. 4. Euangelium d in corde meo accens

c. 16. & c.

sa, qua in Deo acquiesco, certò stat

Iac. 1. a 8

Rom. 5. tuens, non solum alijs, sed mihi quos

a. 1.

que remissionem peccatorum, æterã

c Matt. 16 nam iustitiam, & vitam donatam esse

c. 17.

Ioh. 3. b. se e, id est gratis ex Dei misericordia

5.

propter unius Christi meritum f.

Gal 5. d. 22. Quæ nam sunt illa quæ necesse est hominem

22.

Phil. 1. d. Christianum credere?

19.

Omnia quæ nobis in Euangelio

d Rom. 1. promittuntur g, quorum summa in

b. 16.

Rom. 10. Symbolo Apostolico, seu in capitulis

c. 17.

bus catholicæ & indubitatæ omnis

e Heb. 10. um Christianorum fidei, breuiter

g. 38.

comprehenditur.

a. 4.

23. Quod est illud Symbolum?

Matt. 9. Credo in Deum Patrem, omnipotentem,

a. 2.

creatorem cœli & terræ. Et in Iesum Christum,

Ephe. 2.

b. 7. 8. 9. Rom. 5. a. 2. f Rom. 3. c. 24. 25. Gal. 2. c. 16.

g Ioh. 20. g. 31, Matth. 28. d. 20.

sum filium eius vnigenitum, Dominum
nostrum, qui conceptus est de Spiritu san-
cto, natus ex Maria virgine, Passus sub Pon-
tio Pilato, crucifixus, mortuus & sepultus,
descendit ad inferna, tertio die resurrexit a
mortuis, ascendit ad cœlos, sedet ad dextrā
Dei Patris omnipotentis, inde venturus est
iudicatum viuos & mortuos.

Credo in Spiritum sanctum. Credo san-
ctam Ecclesiam, catholicam, sanctorum
communione, remissionem peccatorum,
carnis resurrectionem & vitam æternam.

24. In quot partes distribuitur hoc Symbolum? VIII.

In tres partes. Prima est de æter-
no Patre, & nostri creatione. Altera
est de Filio, & nostri redemptione.
Tertia est de Spiritu sancto, & nostri
sanctificatione.

25. Cum una sit tantum essentia diuina a: cur
tres istos nominas, Patrem, Filium & Spi-
ritum sanctum?

Quia Deus ita se in suo verbo pa-
tescit b, q̄ tres hæ distinctæ Perso-
næ, sint vnus ille verus & æternus
Deus.

DE

a Deut. 6.

a. 4.

Ephe. 4.

5. 6.

b Ies. 61.

a. 1.

Luc. 4.

18.

Psal. 110.

2. 1.

Matt. 3.

d. 16. 17.

& 28. d.

19.

1. Ioh. 5.

b. 7.

IX.

DE PATRE.

a Gen. 1.

Psal. 33. 26.

a. 6.

b Psalm.

104. &

115. a. 3.

Matt. 10.

c. 29.

Heb. 1.

a. 3.

Rom. 11.

26.

c Ioh. 1. b.

12.

Rom. 8.

c. 15.

Gal. 4. a.

3. 6. 7.

Ephe. 1.

a. 5.

d Psalm. 55.

d. 23.

Matt. 6.

c. 25. 26.

Luc. 12. c.

22.

e Rom. 8. 27.

c. 28.

f Rom. 10.

c. 12.

Quid credis cum dicis: Credo in Deum Pa-
trem, omnipotentem, creatorem coeli &
terre?

Credo æternum Patrem domini
nostri Iesu Christi, qui coelum & ter-

ram, cum omnibus quæ in ijs sunt,

ex nihilo creauit a, quique eadem æ-

terno suo consilio & prouidentia su-

stentat ac gubernat b: propter Chris-

tum, Deum meum & patrem meum

esse c: itaque sic ei confido, sic in eo

acquiesco, vt non dubitem, quin pro-

uisurus sit omnibus, tum animo tum

corpori meo necessarijs d. Quinetis

am, quæ mihi mala in hac ærumna

sa vita immittit, ea in meam salutem

sit conuersurus e, cum & facere id

possit, vt omnipotens Deus f, & fas-

cere id velit, vt benignus pater g.

Quid est prouidentia Dei?

Omnipotens & vbique præsens

Dei

g Matth. 6, d. 26, & 7; d. 9, 10, 11,

Dei vis *a*, qua coelum ac terram, cum *a* Matt. 17.
 omnibus creaturis, tanquam manu *c* 25. &c.
 sustinet ac gubernat *b*, vt quæ terra *b* Heb. 1.
 nascuntur, pluuiæ item & siccitas, fer *c* Iere. 5.
 tilitas & sterilitas, cibus & potus *c*, *f*. 24.
 bona & aduersa valetudo *d*, diuitiæ *a* 14.
 & paupertas *e*, omnia denique non tes *d* Ioha. 9.
 merè aut fortuito, sed paterno eius *a*. 3.
 consilio & voluntate contingant. *c* Prou. 22.
a. 2.

28. Quid nobis prodest hæc cognitio Creationis *f* Rom. 5.
 & prouidentie diuinæ? *a*. 3.
Iac. 1. *a*. 3.

Vt in aduersis patientes *f*, in se-
 cundis gratissimus *g*, in futurum ve-
 rò optimam in Deo fidissimo patre
 spem repositam habeamus *h*, certò
 scientes, nihil esse quod nos ab eius
 amore abstrahat *i*, quandoquidem
 omnes creaturæ ita sunt in eius po-
 testate, vt sine eius arbitrio, non mo-
 dò nihil agere, sed ne moueri qui-
 dem possint *k*.

DE FILIO.

29. Quare Filius Dei appellatur Iesus, hoc est,
 B salua *a*. 1.
Act. 17.
c. 25. 28.

a Matt. 1. saluator !

d. 21

Heb. 7

d. 25

b Act. 4

b. 12

c 1. Cor. 1

b. 13. c. 31

Gal. 5. a

4

d Heb. 12

a. 2

Ies. 9. a. 6

Col. 1. 9

19. 20. &

2. b. 10

Iohā. 1. b

16.

c Psal. 45

b. 8

Heb. 1. c

9

XII.

f Deut. 18

c. 15

Act. 3. d

22.

g Iohā. 1. c

18. & 15.

c. 15

Quia nos soluat ab omnibus peccatis nostris a: Nec vlla salus aliunde peti debet, nec alibi reperiri potest b.

30. Credunt ne igitur illi in unicum seruatores Iesum, qui a sanctis, aut a se, aut aliunde felicitatem aut salutem querunt?

Non; etsi enim verbo quidem eo seruatore gloriantur, re ipsa tamen abnegant vnicum seruatores, Iesum c. Necessè est enim, aut Iesum non esse perfectum seruatores: aut qui eum seruatores vera fide amplectuntur: eos omnia in ipso posidere, quæ ad salutem requiruntur d.

31. Quare appellatur Christus, hoc est, unctus.

Quod a Patre ordinatus, & Spiritu sancto unctus sit e summus Prophetas ac Doctor f, qui nobis arcanum consilium & omnem voluntatem Patris, de redemptione nostri patefescit g: & summus Pontifex h, qui nos vnico

h Psal. 119. Heb. 7. c. 21. & 10. c. 12

vnico
acafis
terce
bo 8
nobis
32. Cu
Q
Iesu C
ticep
meq
hosti
catur
confe
num
creat
33. Q
" Q
nus d
h: Ne
tia, a
1. Pet.
Apoc
e. 15. I

unico sacrificio sui corporis redemit a Rom. 8
 ac assidue pro nobis apud Patrem in
 tercedit a: & Rex, qui nos suo ver- b. 34. &
 bo & Spiritu gubernat, & partam s. b. 9. 10
 nobis Salutem tuetur ac cōseruat b. 6
 Luc. 1. c

32. Cur uerò tu Christianus appellaris? —

Quòd per fidem, membrum sum
 Iesu Christi c, & vnctionis ipsius par
 ticeps d, ut & nomen eius confitear e,
 meq; sistam ipsi, viuam gratitudinis c. Act. 11. d
 hostiam f, & in hac vita, contra pec- 26
 catum & Satanam, libera & bona 1. Cor. 6
 conscientia pugnem, & postea æter- c. 15
 num cum Christo regnum in omnes d. 1. Ioh. 2.
 creaturas teneam g. d. 27
 Ies. 59. d

33. Quam ob causam Christus uocatur filius Dei
 unigenitus, cum nos quoque simus filij Dei?

Quia solus Christus est coæter-
 nus & naturalis æterni Patris filius c. Marc. 8
 h: Nos autem, propter eum, ex gra- d. 38
 tia, à Patre adoptati sumus i. f. Rom. 12.
 2. 1

B ij

Qua

1. Pet. 2. c. 9. 2. Tim. 2. b. 12. Rom. 6. b. 12. 13.
 Apoc. 1. b. 6. g. 1. Tim. 1. c. 18. 19. h. Ioh. 1. b. 14.
 6. 18. Heb. 1. a. 2. i. Rom. 8. c. 15. Eph. 1. b. 6.

XIII. 34. *Qua de causa appellas eum Dominum nostrum?*

a. 1. Pet. 1.

c. 18. 19.

& 2. b. 9.

1. Cor. 6.

d. 20. &

7. d. 23.

b Ioha. 1.

a. 1. & 17.

a. 5.

Rom. 1.

a. 4.

c Rom. 9.

a. 5.

d Ioh. 1. b

14.

Gal. 4. a.

4.

e Matt. 1.

d. 18. 20

Luc. 1. d.

35.

f Psal. 132.

c. 11.

Ro. 1. a. 3

g Phi. 2. a.

7.

h Heb. 4.

d. 15. & 7

d. 26

Heb. 2.

1 d. 16. 17

Quia corpus & animam nostram
à peccatis, non auro nec argento, sed
precioso suo sanguine redimens, &
ab omni potestate Diaboli liberans,
nos sibi proprios vindicauit a.

35. Quid credis cum dicis: Conceptus est per
Spiritus sanctum, natus ex Maria uir-
gine?

Quod ipse filius Dei, qui est b, &
permanet verus ac æternus Deus c,
naturam verè humanam ex carne &
sanguine virginis Mariæ d, operat-
tione Spiritus sancti assumptæ, ut sit
mul sit verum semen Dauidis f, frater
tribus suis per omnia similis g, ex-
cepto peccato h.

36. Quem fructum perapit ex sancta concep-
tione & natiuitate Christi?

Quod is noster sit Mediator i, &
sua innocentia, ac perfecta sanctitas
te, mea peccata, in quibus conceptus
sum,

sum, tegat, ne in conspectum Dei
veniant a.

a Psal. 32.

37. Quid credis cum dicis: Passus est?

a.1.

XV.

1. Cor. 1.

c. 30.

Eum toto quidem vitæ suæ tem-
pore, quo in terris egit, præcipue ve-
rò in eius extremo, iram Dei aduersus
peccatum vniuersi generis huma-
ni corpore & anima sustinuisse b, vt
sua passione, tanquam vnico sacrifi-
cio propitiatorio c, corpus & animam
nostram ab æterna damnatione li-
beraret, & nobis gratiam Dei, iustis-
tiam & vitam æternam acquireret.

b 1. Pet. 2.

d. 24. &

3. c. 13

Ies. 53. b.

12.

c 1. Ioh. 2.

a. 2. & 4.

b. 10.

Rom. 3.

d. 25.

38. Quid cause fuit cur sub iudice Pilato pat-
retur?

Vt innocens coram iudice politi-
co damnatus d, nos à feuro Dei ius-
dicio quod omnes manebat, exime-
ret e.

d Luc. 25.

b. 14.

Ioh. 19. 8

4.

e Psal. 69.

2. 5.

Ies. 53.

2. Cor. 5.

d. 21.

Gal. 3. b.

13.

39. Est uerò quiddam amplius, quod affixus sit
cruci, quam si alio genere mortis affectus
esset?

Sanè amplius: Ex hac enim re sū-

B in cert

certus, eum maledictionem, quæ mi
hi incumbibat, in se recepisse: nam

a Deut. 21 mors crucis à Deo erat maledicta 4.

d. 23

Gal. 3. b 40. Cur necesse fuit ut Christus ad mortem usq;
se demitteret?

13

XVI.

b Gen. 2.

c. 17

c Heb. 2. c

9. d. 14. 15

Phil. 2. a

8.

d Act. 13. f

29

Matt. 27

g. 60

Luc. 23.

g. 53.

Ioh. 19. d

38

e Ioh. 5. d

24

Phil. 1. d.

23.

Rom. 7

d. 24

f Rom. 6.

a. 6. b. 7

8. 11. 12.

Propterea quòd iustitiæ & verita-

ti Dei b nullo alio pacto pro nostris

peccatis potuit satisfieri, quàm ipsa

morte filij Dei c.

41. Quare etiam sepultus est?

Vt eo testatum faceret, se verè

mortuum esse d.

42. At cum Christus pro nobis mortem oppelle-

rit, cur nobis quoq; est moriendum?

Mors nostra non est pro peccatis

nostris satisfactio, sed peccati abolitio,

& transitus in vitam æternam e.

43. Quid præterea apimus commoli ex sacra-

ficio & morte Christi?

Quòd virtute eius mortis, vetus

nostrer homo vnà cum eo crucifigitur,

interimitur, ac sepelitur f, ne

prauæ cupiditates, & desideria care-

nis

23
nis post hac in nobis regnent a, sed a Rom. 8
nos ipsos ei hostiam gratitudinis of b. 12
feramus b. b Rom. 12
2.1

44. Cur additur, Descendit ad inferna?

Vtin summis doloribus, & grauissimis tentationibus, me consolatione hac sustentem, quod Dominus meus Iesus Christus, inenarrabilibus animi sui angustijs, cruciatibus & terroribus, in quos cum antea, tum maxime in cruce pendens fuerat demersus, me ab angustijs & cruciatibus inferni liberauerit c.

45. Quid nobis prodest resurrectio Christi?

Primum, sua resurrectione mortem deuicit, ut nos posset eius iustitiae, quam nobis sua morte pepererat, participes facere d. Deinde nos iam quoque eius potentia ad nouam vitam excitamur e. Postremo resurrectio capitis nostri Christi, nobis gloriosae resurrectionis nostrae pignus est f.

46. Quomodo intelligis illud, Ascendit ad caelos?

B iij

Quod

c Ies. 53. c
10

Matt. 27

c. 46

d 1. Cor. 15

c. 17. g.

54. 55

Rom. 4

d. 25

XVII.

1. Pet. 1. 2

3. d. 21

c Rom. 6

a. 4

Col. 3. 2

1. 5

Ephe. 2.

b. 52

f. 1. Cor. 15

b. 12

Rom. 8.

b. 11

sanctum
nam autem
sepulchrum
in terra
sepulchrum
in terra
sepulchrum
in terra
sepulchrum
in terra

- a Act. 1. b. 2. Quod aspicientibus discipulis
 Matt. 28 Christus de terra in cœlum sublatus
 Marc. 16 est a, atque etiamnum nostra causa
 Luc. 24. ibidem est b, & erit, donec redeat ad
 b Heb. 4. iudicandum viuos & mortuos c.
 d. 24. &
 7. d. 25. 47. An ergo Christus non est nobiscum usq;
 9. c. 11 ad finem mundi, quemadmodum promissit d
 Rom. 8. Christus est verus Deus & verus
 f. 34. homo : itaque secundum naturam
 Eph. 4. humanam, iam non est in terra e: At
 b. 10. secundum diuinitatem suam, maiestatem,
 Col. 3. 2. gratiam & spiritum, nullo
 c Act. 1. statem, gratiam & spiritum, nullo
 Matt. 24 vnquam tempore a nobis abest f.
 c. 30
 d Matt. 28 48. An uerò isto pacto due nature in Christo
 d. 20. b. 11 non diuelluntur, si non sit natura humana
 e Matt. 26 ubicunq; est diuina?
 b. 11
 Ioha. 16. Minime: Nam cum diuinitas cōs
 d. 28 & prehendi non queat, & omni loco
 17. b. 11
 Act. 3. d. presens sit g: necessario consequitur,
 21. esse eam quidem extra naturam hu-
 f Ioh. 14. manam
 b. 17. & c.
 & 16. b. Ephe. 4. b. 8. 1c. 12. Augustinus. Tract. in Io-
 13 han. 50. g Acto. 7. f. 49. & 17. f. 28. Iere. 23.
 c. 24.

manam quam assumpsit, sed nihilominus tamen, esse in eadem, eiq; personaliter unitam permanere a.

a Col. 2. b

49. Quem fructum nobis adfert ascensio Christi in cœlum?

2.
XVIII.

Ioh. 3. b.

13. & 11.

b. 15.

Matt. 28

b. 6.

b. 1. Ioh. 2.

a. 1. 2.

Rom. 18.

f. 34.

c. Ioh. 14.

a. 2. & 20

d. 17.

Ephes. 2.

b. 6.

d. Ioh. 14.

b. 16. & 6

16. a. 7

Act. 2.

2. Cor. 1.

d. 22.

2. Cor. 5.

a. 5.

c. Col. 3.

a. 1.

Phi. 3.

Primum, quod in cœlo apud Patrem pro nobis intercedit b. Deinde, quod carnem nostram in cœlo habemus, ut eo tanquam certo pignore confirmemur, fore, ut ipse qui caput nostrum est, nos sua membra ad se ex tollat c. Tertiò, quod nobis suum Spiritum, mutui pignoris loco mittit d, cuius efficacia, non terrena sed superna quærimus, ubi ipse est ad dexteram Dei sedens e.

ro. Cur additur, Sedet ad dexteram Dei?

Quia Christus ideo in cœlum ascendit, ut se ibi caput suæ Ecclesiæ declaret f, per quod pater omnia gubernat g.

in cœlo & in terra

B 5

Quid

f Eph. 1. d. 20. 21. 22. 23. & 5. f. 23. Coloss. 1. c. 18.
g Matt. 28. d. 18. Iohan. 5. d. 22.

XIX. 51. Quid nobis prodest hæc gloria nostri capitis Christi?

a Ephe. 4

b. 10

b Psal. 2. b

9. & 110

a. 1. 2

Joh. 10. c

28

Eph. 4. b

8

c Luc. 21 f

28.

Rom. 8

f. 23. 33

Phil. 3. d

20

Tit. 2. d.

13

d 2. Thef.

b. 6. 7

1. Thef. 4

d. 16

Matt. 25

d. 41

c Matt. 25

c. 34

Primum, quod per Spiritum sanctum, in nos sua membra, coelestia dona effundit a. Deinde, quod nos sua potentia, contra omnes hostes protegit ac defendit b.

52. Quid te consolatur reditus Christi ad iudicandum uiuos & mortuos?

Quod in omnibus miserijs & persecutionibus, erecto capite, eundem illum qui se prius pro me iudicio Dei statuit, & maledictionem omnem a me abstulit, iudicem e caelo expecto c, qui omnes suos & meos hostes, in aeternas poenas abiiciat d: me verò cum omnibus electis, ad se in coelestia gaudia, & sempiternam gloriam traducat e.

DE SPIRITU SANCTO.

XX. 53. Quid credis de Spiritu sancto?

Primum

Primū quod sit verus & coaeternus Deus, cum aeterno Patre & Filio a: Deinde, quod mihi quoque datus sit b, ut me per veram fidem Christi & omnium eius beneficiorū participem faciat c, me consoletur, & mecum in aeternum maneat d.

54. Quid credis de sancta & catholica Christi Ecclesia?

Credo Filium Deie, ab initio mūdi ad finem vsq; f, sibi ex vniuerso genere humano g, coetum ad vitam aeternam electum h, per Spiritum suum & verbum i, in vera fide consentientem k colligere, tueri, ac seruare l: me que viuum eius coetus membrum esse m, & perpetuò mansurum n.

55. Quid sibi vult Communio sanctorum?

Primum

f. 26. g Gen. 26. a. 4 h Rom. 8. f. 29. 30. Eph. 1. b. 10. 11. c. 12. 13. i. Pet. 1. d. 20. i Ies. 59. d. 21. Rō. 1. b. 16. & 10. c. 14. 17. Eph. 5. f. 26. k Act. 2. g. 46. i. Eph. 4. a. 3. 4. 5. l Matt. 16. c. 18. Ioh. 10. f. 28. 29. 30. m I. Ioh. 3. d. 21. 2. Cor. 13. b. 5. n I. Ioh. 1. c. 19. 4. Cor. 1. a. 8. 9. Rom. 8. d. 35.

a Gen. 1. a

2.

Ies. 48. c

16

1. Cor. 3

c. 16

1. Cor. 6

d. 19

Act. 5. a

3. 4

XXI.

b Matt. 28

d. 19.

2. Cor. 1

d. 21. 22

Gal. 3. b

14

1. Pet. 1. a

2

1. Cor. 6

d. 17

d Act. 9. c

31

Ioh. 14. b

16

1. Pet. 4. c

14

c Ioh. 10. b

11.

f Psal. 71. c

18

1. Cor. 11

a1. Ioh. 1

b. 3

Rom. 8

f. 32

1. Cor. 12.

b. 12. 13. 21

1. Cor. 6.

d. 17

b1. Cor. 13

b. 51

Phil. 1. 2

4. 5. 6. 56.

c1. Ioh. 2.

Primum, quod vniuersi & singu-

li credentes, Christi & omnium eius

bonorum, tanquam ipsius membra,

communione habeant a. Deinde,

quod singuli, quæ acceperunt dona,

in commune commodum & vniuersi

forum salutem, promptè & alacriter

conferre debeant b. V

Quid credis de remissione peccatorum?

Deum propter satisfactione Christi

meorum peccatorum, atq; illius

etiam prauitatis, cum qua mihi per

omnem vitam pugnandum est d, me

moriā omnem deposuisse, & me

iustitia Christi gratis donare, ne vns

quam in iudicium veniam e.

57. Quid te consolatur Resurrectio carnis?

Quod non tantum anima mea,

postquam è corpore excesserit, è ve-

stigio ad Christum suum caput assus-

metur f: verum quod hæc quoq; ca-

ro mea, potentia Christi excitata,

rur

hic anni 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

d Ier. 31.

f. 34.

Psal. 103.

a. 3. b. 10.

12.

Rom. 7.

d. 24. 25.

XXII.

Rom. 8.

a1. 1. 2. 3.

c Ioh. 3.

c. 18

f Luc. 23.

f. 43

Phil. 1.

d. 23

rursus animæ meæ vnietur, & glorio a 1. Cor. 15.
so corpori Christi conformabitur a. g. 53. 54.

58. *Quam consolationem capis ex articulo de uitæ
eterna?* b. 53. 54.
Iob. 19.
d. 25. 26

XXIII.

1. Ioh. 3.

a. 2

Phil. 3. 4

21.

b. 1. Cor. 5.

a. 2, 3

Quòd, quoniam in præsentia vitæ
æternæ initia in meo corde præsentis
co b, futurum sit, vt post hanc vitam
plena perfectâq; beatitudine potiar,
in qua Deum in æternum celebrem:
quam quidem beatitudinem nec os
culus vidit, nec auris audiuit, nec vllus
homo cogitatione comprehen-
dit c.

c. 1. Cor. 3

b. 9

d. Hab. 1.

a. 4

Rom. 1.

b. 17

59. *At cum hæc omnia credis, quid utilitatis inde
ad te redit?* Ioh. 3. d
36.

c. Rom. 2.

3. c. 21. 22

24. d. 2. 5

28. & 5. a

i.

Quòd in Christo iustus sum cor-
ram Deo, & hæres vitæ d.

60. *Quomodo iustus es coram Deo?* Gal. 2. c

16

Sola fide in Iesum Christum e, as
deò vt licet me mea conscientia accu-
set, quòd aduersus omnia mandata

Ephes. 2

b. 8. 9.

Phil. 3

b. 9

Dei grauiter peccauerim, nec vllum
eorum

a Rom. 3 eorum seruauerim 4, adhuc etiam nū
 b. 9. &c ad omne malum propensus sum b: nū
 b Rom. 7 hilominus tamen, (modò hæc bene
 d. 23
 c Rom. 3 ficia vera animi fiducia amplectar c)
 c. 22 sine vilo meo merito d, ex mera Dei
 Iohā. 3. c misericordia e, mihi perfecta satisfactio
 18
 d Tit. 3. b ctio f, iustitia & sanctitas Christi g im
 5 putetur, ac donetur h, perinde ac si
 Deut. 9 nec vllum ipse peccatū admisisset,
 a. 10
 Eze. 36. c nec vlla mihi labes inhereret: imò
 22 verò quasi eam obedientiam, quam
 e Rom. 3. pro me Christus præstitit, ipse perfec
 c. 24
 Eph. 2. b ctē præstitissem i. x
 8
 f. 1. Ioh. 2. a 61. Cur sola fide te iustum esse affirmas?
 2. Non quòd dignitate meæ fidei,
 g. 1. Ioh. 2. Deo placeam: sed quòd sola satisfactio
 a. 1
 h Rom. 4 ctio, iustitia & sanctitas Christi, mea
 a. 4 iustitia sit coram Deo k: Ego verò
 2. Cor. 5 eam non alia ratione, quàm fide am
 d. 19 plecti, & mihi applicare queam l.
 i 2. Cor. 5
 d. 21 62. Cur nostra bona opera non possunt esse ius
 XXIII. titia, uel pars aliqua iustitiæ coram Deo?
 k. 1. Cor. 1.
 d. 30. & Propri

a. 2. 1. Ioh. 5. c. 10.

Propterea quòd oporteat eam ius
stitiam, quæ in iudicio Dei consistat,
perfectè absolutam esse, & omni ex
parte diuinæ legi congruentem a : a Gal. 3. b
Nostra verò etiam præstantissima
quæq; opera, in hac vita sint imper
fecta, atque adeò peccatis inquinata b.
10.
Deut. 27
d. 26
b Ies. 64
b. 6

63. Quomodo bona opéra nostra nihil promerentur, cum Deus & in presenti & in futura
uita mercedem pro his se daturum promittat?

Merces ea non datur ex merito,
sed ex gratia c.

c Luc. 17.

64. An autem hæc doctrina non reddit homines
securos & profanos?

c. 19

Non: neq; enim fieri potest, quin
ij qui Christo per fidem insiti sunt,
fructus proferant gratitudinis d.

d Matt. 7

c. 18

Ioh. 15. 3

s.

DE SACRA MENTIS.

65. Quoniam igitur sola fides nos Christi atq;
omnium eius beneficiorum participes facit:
Vnde hæc fides proficiscitur?

XXV.

A Spis

a Ephe. 2.

b. 8. & 6

d. 23

Joh. 3. a

Phil. 1. d

d. 29.

b Matt. 28

d. 19. 20

1. Pet. 1.

d. 22. 23

c Gen. 17.

b. 11

Rom. 4.

b. 11

Deut. 30

b. 6

Leuit. 6.

d. 25

Heb. 9. c.

8. 9. f. 24

Ezec. 20

b. 12

1. Sam. 17

f. 36

Ies. 6. c. 6

7. & 54.

d. 9

A Spiritu sancto 4, qui eam per
prædicationem Euangelij in nostris
cordibus accendit, & per vsum sacra-
mentorum confirmat b.

66. Quid sunt sacramenta? *verba auribus percipiat. sacra: me a fide.*

Sunt sacra in oculos incurrentia
signa, ac sigilla, ob eam causam à
Deo instituta, vt per ea nobis pro-
missionem Euangelij magis declar-
ret, & obsignet: quòd scilicet, non

vniuersis tantum, verum etiam sine
gulis credentibus, propter vnicum
illud Christi sacrificium in cruce per-
actum, gratis donet remissionem
peccatorum, & vitam æternam c.

67. Num utraq; igitur, & Verbum & Sacra-
menta eò spectant, ut fidem nostram ad sa-
crificium Christi in cruce peractum, tunc
quam ad unicum nostre salutis fundamen-
tum deducant?

Ita est. Nam Spiritus sanctus doc-
cet Euangelio, & confirmat sacra-
mentis, omnem nostram salutem po-
sitam

33
sitam esse in vnico sacrificio Christi, a Rom. 6
pro nobis in cruce oblatis a.

68. Quot Sacramenta instituit Christus in nouo
foedere? a. 3 Gal. 3. d 27.

Duo, Baptismum & sacram Coe
nam.

DE BAPTISMO,

69. Qua ratione in Baptismo admoneris & con
firmaris, te unici illius Sacrificij Christi par
ticipem esse? XXVI.

Quod Christus externum aquae
lauacrum mandauit b, addita hac b Matt. 28
promissione c, me non minùs certò, d. 19
ipsum sanguine & Spiritu a sordibus Act. 2. f.
animae, hoc est, ab omnibus meis pec 38
catis lauari: quàm aqua extrinsecus c Marc. 16
ablutus sum d, qua sordes corporis d. 16
expurgari solent. Matt. 3. c
" Rom. 6.

70. Quid est sanguine & Spiritu Christi ablui? a. 3

Est accipere a Deo remissionem d Marc. 1
peccatorum gratis, propter sangui nem a. 4
nem Luc. 3. a 3

a Heb. 12. nem Christi, quem is pro nobis in
 f. 24 suo sacrificio in cruce profudit a. Des
 1. Pet. 1. a inde etiam per Spiritum sanctum re
 2 nouari, & ipso sanctificante, mem
 Apoc. 1. brum Christi fieri, quò magis ac ma
 b. 7. & 22 gis peccatis moriamur, & sanctè in
 c. 14
 Zach. 13; gis peccatis moriamur, & sanctè in
 a. 1 culpateq; viuamus b.

Eze. 36. 71. Vbi promissit Christus, se nos tam certò san
 c. 25 guine & Spiritu suo abluturum, quàm aqua
 b Ioh. 1. 8. Baptismi abluti sumus?

33. & 3. a In institutione Baptismi, cuius

5
 1. Cor. 6. hec sunt verba: Ite & docete omnes gen
 b 11. & 12 tes, baptizantes eos in nomine Patris, & Fi
 b. 13 lii, & Spiritus sancti c: Qui crediderit &

Rom. 6. baptizatus fuerit, seruabitur: qui non credi
 2. 4 derit, condemnabitur d. Hæc promissio re
 Col. 2. b petitur, cum scriptura Baptismum nominat

12. lauacrum regenerationis e, & ablutionem
 c Matt. 28 peccatorum f.

d. 19
 d Matt 16 72. Estne ergò externus Baptismus aque, ipsa
 d. 16 peccatorum ablutio?

XXVII. Non est g: Nam solus sanguis Iesu
 e Tit. 3. d. Christi purgat nos ab omni peccat

5. to b.
 f Act. 22

d. 16 73. Cur ergò spiritus sanctus Baptismum ap
 g Matt. 3. 1. Pet. 3. d. 21 Eph. 5. f. 26. h 1. Ioh. 1. c. 7. 1. Cor. 6

c. 11 b. 11. pellat

pellat lacrum regenerationis, & ablutionem peccatorum.

Deus non sine graui causa sic loquitur. videlicet non solum vt nos doceat, quem admodum sordes corporis aqua purgantur, sic peccata nostra sanguine & Spiritu Christi expiari. Verum multo magis, vt nobis hoc diuino symbolo ac pignore certum faciat, nos non minus vere a peccatis nostris interna lotionem abluere, quam externa & visibili aqua abluti sumus.

74. Suntne etiam infantes Baptizandi?

Omnino: Nam cum æquè ac adulti ad fœdus & Ecclesiam Dei pertineant, cumque eis per sanguinem Christi, remissio peccatorum, & Spiritus sanctus fidei effector, non minus quam adultis promittatur, per Baptismum Ecclesie Dei inserendi sunt, & ab infidelium liberis discernendi, itidem vt in Veteri fœdere, per circumcisionem fiebat, cui in Nouo fœdere substitutus est Baptismus.

35

a Apoc. 1.

b 5. & 7.

d 14

1. Cor. 6.

b. 11

b Marc 16

d. 16

Gal. 3. d

17

c Gene. 17

a. 7

d Matt. 19

b. 14

c Luc. 1. b

14. 15

Psal. 22.

b. 11

Ies. 44. a

1. 2. 3

Act. 2 f.

36

f Act. 10. g

47.

g Gen. 17

c. 4

h Col. 2. b

11. 12. 13

DE COENA
DOMINI.

75. *Qua ratione in Coena Domini admoneris
& confirmaris, te unici illius sacrificij Chri-
sti in cruce oblato, atque omnium eius bono-
rum participem esse?*

Quòd Christus me atque omnes
fideles de hoc fracto pane edere, &
de poculo distributo bibere iussit,
in sui memoriam, addita hac promissio-
ne a: Primum, corpus suum non
a Matt. 26 c. 27. 28 minus certò pro me in cruce oblatum
Marc. 14 ac fractum, & sanguinem suum pro
c. 22. 23. me fusum esse: quàm oculis cerno,
24
Luc. 22. panem Domini mihi frangi, & pocu-
b. 19. 20 lum mihi communicari. Deinde ani-
1. Cor. 11 d. 16. 17. mam meam, non minus certò ipsius
& 11. e. 23 corpore, quod pro nobis crucifixum,
24. 25. & sanguine, qui pro nobis fusus est,
12. b. 13. ad vitam aeternam ab ipso pasci: quàm
panem & vinum, symbola corporis
& sanguinis domini, è manu ministri accepta, ore corporis percipio.
Quid

76. Quid est crucifixum corpus Christi edere, a Ioh. 6. d
 & sūsum eius sanguinem bibere? 35. e. 40.
 47. 48.

Est non tantū totam passionem
 & mortem Christi, certa animi fidu-
 cia amplecti, ac per id remissionem
 peccatorum & vitam æternam adis-
 pisci a: sed etiam per Spiritum san-
 ctum, qui simul in Christo & in nos-
 bis habitat, ita sacrosancto eius cor-
 pori magis ac magis vniri b, vt qua-
 muis ipse in cœlo c, nos verò in ter-
 ra simus, nihilominus tamen, caro si-
 mus de carne eius, & os de osibus
 eius d, Vtq; omnia corporis mem-
 bra ab vna anima, sic nos vno eos-
 demq; Spiritu viuificemur & guber-
 nemur e.

b Ioh. 6. f.
 55. 56
 c Act. 3. d
 21
 Act. 1. b. 9
 1. Cor. 11.
 e. 26
 d Eph. 35.
 f. 29. g. 30
 32
 1. Cor. 6
 c 15. 17. 19
 1. Ioh. 3. d
 24. & 41
 c. 15
 Eph. 3. c
 17
 c Ioh. 14. e

77. Quo loco promisit Christus, se credentibus
 tam certò corpus & sanguinem suum sic co-
 dendum & bibendum daturum, quàm fra-
 ctum hunc panem edunt, & poculum hoc
 bibunt?

23
 Ioh. 6. f.
 56. 57. 58
 Ioh. 15. a
 1. 2. 3. 4. 5
 6.
 Eph. 4. c.
 15. 16

In institutine Cœnæ, cuius hæc
 C iij sunt

1. Cor. 11. sunt verba 4:

c. 23. &c Dominus noster Iesus Christus, eanocte
Matt. 26 qua proditus est, accepit panem: & gratias

c. 26. &c actis, fregit ac dixit: accipite, hoc est corpus
Marc. 14 meum, quod pro vobis frangitur, hoc facite

c. 22. &c in mei recordationem. Itidem & poculum
Luc. 21. b postquam cœnassent, dicens: hoc poculum

19 &c est nouum fœdus per meum sanguinem b:
b Exo. 24 Hoc facite, quotiescunq; biberitis, in meire

c. 8 cordationem c Quotiescunq; enim ederis
Heb. 9. d tis panem hunc, & poculum hoc biberitis,

20 mortem Domini annunciate, donec veneris,
c Exo. 13. Hæc promissio a Paulo repetitur,

b. 9 cùm inquit: Poculum gratiarum actio-
nis, quo gratias agimus, nonne communio

est sanguinis Christi? Panis quem frangi-
mus, nonne communio est corporis Christi?

quoniam vnus panis, vnum corpus multi-
sumus d. Nam omnes vnus panis participi-

d 1. Cor. 10 sumus d. Nam omnes vnus panis participi-
d 16. 17 pes sumus.

XXIX. 78. Num ergo panis & uinum sunt ipsum cor-
pus & sanguis Christi?

Nequaquam: Verùm, vt aqua
Baptismi in sanguinem Christi non

conuertitur, nec est ipsa peccatorum
ablutio, sed symbolum tantũ & pig-

nus earum rerum quæ nobis in Bap-
tismo obsignantur; ita nec panis Cœ-

na dei

ne dominica, est ipsum corpus Christi
isti a: Quoniam pro ratione Sacra-
mentorum, & vñtata Spiritui san-
cto de his loquendi forma b, panis,
Christi corpus appellatur.

79. Cur ergo Christus panem appellat suum cor-
pus, calicem uero suum sanguinem, seu no-
uum fœdus per suum sanguinem: Paulus
item panem & uinum, communionem corpo-
ris & sanguinis Christi?

Christus nō sine graui causa sic lo-
quitur: Videlicet, non solum ut nos
doceat quēadmodum panis & uinū
corporis uitā sustentāt: sic etiam cru-
cifixū suū corpus, & effusum suum
sanguinē, verē esse animę nostrę cibū
ac potū, quo ad uitā æternam nutria-
tur c: Verū multo magis, ut hoc vi-
sibili signo ac pignore nobis certū fa-
ciat, nos non minū verē, corporis &
sanguinis sui per operationē Spir-
itus sancti, participes esse, quā sa-
cra ista Symbola, in eius memoriam,
ore corporis percipimus d: Tum
s. 1. d. 1. Cor. 10. d. 16. 17. C. iij. etiam

39 a Matt. 26

c. 29

Marc. 14

c. 24

1 Cor. 11. f

26. 27. 28

1. Cor. 10

d. 16. 17

b Gen. 17

b. 10. c. 14

19

Exod. 12.

d. 27. g.

43. 48. &

13. b. 9

Act. 7. a.

8

Exo. 24.

b. 8. & 29

b. 36

Leui. 16.

b. 10. &

17. c. 11

1. Cor. 6. c. 6.

7

Tit. 3. b. 5

Act. 22. d

6

1. Pet. 3. d

2.

1. Cor. 10

a. 1. 2. 3. 4

1. Joh. 6. f

a Heb. 7. etiam, quod eius passio & obediens
d. 27. & tia, tam cerro nostra sit quam si ipsi
9. c. 12. g.
26. 28. & met pro nostris peccatis poenas de
10. b. 10 dissimulamus, & Deo satisfacissemus.

c. 12. 14
XXX. 80. Quid interest inter Cenam Domini, & Missam
Ioh. 19. c. sam papisticam?

o
Matt. 26 Coena Domini nobis testatur, nos
c. 28 perfectam remissionem omnium no

b. 19. 20. strorum peccatorum habere propter
b. 1. Cor. 6 vnicum illud Christi sacrificium, quod

d. 17. & vnicum illud Christi sacrificium, quod
10. d. 16. ipsemet semel in cruce peregit a: Tu

& 12. b. 13 etiam nos per Spiritum sanctum in

c Heb. 1. 1 feri Christo b, qui iam secundum na

3. & 8. a. 1 turam suam humanam, tantum in

d Ioh. 4. c. coelis est ad dexteram patris c, ibique

21. 22. 23. & 20. d. vult a nobis adorari d.

17.
Luc. 24. In missa autem negatur, viuos &

g. 52 mortuos habere remissionem peccato

Act. 7. g torum propter vnicam Christi passio

55. 56. onem, nisi etiamnum quotidie Christi

Col. 3. a. 1 stus pro ipsis a Sacrificulis offeratur:

Phil. 3. d Tum etiam docetur Christum cor

1 Thess. 1. poraliter sub speciebus Panis & Vi

d. 10. ni esse,

ni esse, ideoq; in illis adorandum esse. Atq; ita ipsum Missæ fundamentum, nihil aliud est, quàm abnegatio vnici illius sacrificij & passionis Iesu Christi, & execranda idololatria.

a In Can:
Missæ.
Item de
consecra-
tio:
dist. 2.

81. *Quibus accedendum est ad mensam Domini?*

Tantum ijs, qui verè dolent, se suis peccatis Deum offendisse: confidunt autem sibi ea propter Christum remissa esse: & quas reliquas habent infirmitates, eas passione & morte illius obteatas esse, quique desiderant magis ac magis in fide & integritate vitæ proficere. Hypocritæ autem, & qui non vere resipiscunt, damnationem sibi edunt & bibunt b.

b 1. Cor. 10
21. & 11. f.
28. &c.

82. *Sunt ne illi etiam ad hanc cœnam admittendi qui confessione & uita, se infideles & impios esse declarant?*

c 1. Cor. 11.
d. 20. g.
34.
Ies. 1. c. 11.
& 66. a. 3
Iere. 7.
d. 21. &c
Psal. 50.
c. 16

Nequaquam. Nam eo pacto fœdus Dei profanatur, & tra Dei in vniuersum cœtum concitatur c. Quos circa Ecclesia, ex præscripto Christi

C. v & Apoc

& Apostolorum, hos, clauibus regni
cœlorum vtens, à Cœna arcere des
bet, quoad resipuerint & mores mu
tauerint.

XXXI. 83. Quid sunt clauis regni cœlorum?

Prædicatio Euangelij, & Ecclesia
stica disciplina: quibus cœlum cre
dentibus aperitur: infidelibus au
tem clauditur.

84. Quo pacto aperitur & clauditur regnum
cœlorum prædicatione Euangelij?

Cùm ex mandato Christi creden
tibus vniuersis & singulis, publice
annunciatur, omnia peccata ipsis di
uinitus propter meritum Christi cõ
donari, quoties promissionem Euā
gelij vera fide amplectuntur: Contra
verò omnibus infidelibus & hypo
critis denunciatur, tantisper ipsis i
ram Dei & æternam condemnationem
ineumbere, dum in suis sceleribus
perseuerant: secundum quod
Euangelij testimonium, Deus tam in
præ

a Ioh. 20.

c. 21. 22. 23

Matt. 16.

c. 19

præsenti, quam in futura vita iudica-
turus est.

85. Quo pacto clauditur, & aperitur regnum co-
lorum per disciplinam Ecclesiasticam?

Cùm ex mandato Christi, ij qui
nomine quidem sunt Christiani, ve-
rum doctrina aut vita se ostendunt
à Christo alienos a, postquam aliquo-
ties fraternè admoniti ab erroribus
aut flagitijs discedere nolunt: Eccle-
siæ indicantur, aut ijs qui ab Ecclesia
ad eam rem sunt constituti, ac si ne
horū quidem admonitioni pareant: b
ab iisdem interdictione sacramēto-
rū, ex coetu Ecclesiæ, & ab ipso Deo,
ex regno Christi excluduntur; ac rur-
sum, si emendationem profiteantur,
& re ipsa declarent: tanquam Chris-
sti & Ecclesiæ membra recipiuntur b.

a Rom. 12

8.

1. Cor. 12.

21

1. Tim. 5.

17

1. Cor. 5.

4

2. Cor. 2.

6

b Matt. 18

b. 15. 16.

17. 18

1. Cor. 5

2. Thes. 3

d. 14. 15

2. Ioh. 8

10. 11

2. Cor. 2.

b. 6. 7. c.

10. 11

TERTIA PARS DE GRATITVDINE.

XXXII.

86. Cum ab omnibus peccatis & miserijs, sine
ullo

recitat 3. causas — ullo nostro merito, sola Dei misericordia
fines bonorum operum

a Rom. 6. propter Christum liberati sumus, quid est
 b 13. & 12 aut bona opera faciamus?

a. 1. 2 Quia postquam nos Christus suo

1. Pet. 12 sanguine redemit, renouat nos quos

a. 5. 9. 10 suo Spiritu ad imaginem sui, vt

1. Cor. 6 c. 20 tantis beneficijs affecti, in omni vita

b Matt. 5. nos erga Deum gratos declaremus 4.

b. 16 & ipse per nos celebretur b. Deinde

1. Pet. 2. 12 vt nos quoque, ex fructibus, de sua

c. 1. Pet. 1. b quisque fide certi sumus c. Postremo,

10. vt vitæ nostræ integritate alios

c. 17 Christo lucrificamus d.

Gal. 5. a. 87. Non possunt igitur illi seruari, qui ingrati

6. d. 22 et in peccatis, securè persistentes, a sua

d. 1. Pet. 3. prauitate ad Deum non conuertuntur? *scilicet*

a. 1. 2 XXXIII.

Rom. 14 Nullo modo. Nam, vt scriptura

d. 19 testatur, nec impudici, nec idolatra,

e. 1. Cor. 6 nec adulteri, nec fures, nec auari, nec

b. 9. 10 ebriosi, nec conuiciatores, nec rapaces,

Eph. 5. b tores, hæreditatem regni Dei consequentur e.

5. 6 Quibus partibus constat conuersio hominis

1. Ioh. 3. c 14 ad Deum?

Mortis

PAY. sine operibus sine pietatibus sine
 ad Cor. facit
 10.

Mortificatione veteris a, & vivificatione novi hominis.

89. Quid est mortificatio veteris hominis?

non singulariter
Vere & ex animo dolere quòd peccatis tuis Deum offenderis, eaq; magis ac magis odisse & fugere b.

90. Quid est vivificatio novi hominis?

Vera lætitia in Deo per Christū c, b Rom. 8. & serium ac promptum studium insti-
tuendi vitam ex voluntate Dei, om-
niacq; bona opera exercendi d.

91. Quæ sunt bona opera?

Tantum ea quæ ex vera fide e, ses-
cundum legem Dei fiunt f, & ad eius
solius gloriam referuntur g: Non ea
autem quæ à nobis opinione recti
conficta, aut ab hominibus tradita
sunt h.

92. Quæ est Lex Dei?

Loquutus est Deus omnia verba hæc i:

Primum

g 1. Cor. 10. d 13. h Deut. 12. d. 32. Ezech. 20. c. 18.
19. Ies. 29. d. 13. Matt. 15. a 9. i Exo. 20. Deut. 5.

a Rom. 6.

2. 4. 5. 6.

Eph. 4. c

22. 23. 24

Col. 3. 2.

5. 6. 8. 9.

10. 11.

1. Cor. 5. 10. 11.

b. 7

2. Cor. 7

11

b Rom. 8.

c. 13

Joel. 2. c. 1

13

Osc. 6. 1

c Rom. 5.

a. 1. & 14.

c. 17

Ies. 57. c.

15

d Rō. 6. b.

10. 11

Gal. 2. 3

20.

e Rom. 14

d. 23

f 1. Sam. 15.

c. 22.

Eph. 2. b.

10. & 6.

17

Primum præceptum.

Ego sum Dominus, Deus tuus, qui eduxit te ex Aegypto, domo seruitutis: Non habebis deos alienos in conspectu meo.

Secundum.

Ne sculpas tibi simulacrum, nec ullam imaginem effingas eorum, quæ aut supra sunt in coelo, aut infra in terra, aut in aquis sub terra: neque incurues te illis, neque colas ea. Ego enim sum Dominus, Deus tuus, fortis, Zelotes, vindicans peccata patrum in filiis, idque in tertia & quarta progenie eorum qui oderunt me: & misericordia utens in multis: nam eorum, qui diligunt me & observant præcepta mea.

Tertium.

Ne usurpes nomen Domini Dei tui temere: Neque enim Dominus dimittet eum impunitum, qui nomen eius vanè usurpauerit.

Quartum.

Memento ut diem Sabbathi sanctifices. Sex diebus operaberis, & facies omne opus tuum: At septimo die Sabbathum erit Domino Deo tuo. Non facies ullum opus ne tu, nec filius tuus, nec filia tua, nec servus tuus, nec ancilla tua, nec iumentum tuum, nec advena qui est intra portas tuas. Nam sex diebus fecit Deus coelum, terram, mare & quaecunque in ijs sunt, & requieuit die septimo, ideoque

47
Ideoq; benedixit diei Sabathi, & sanctifica-
uit eum.

Quintum.

Honora Patrem tuum & Matrem tuam,
vt diu viuas in terra, quam tibi Dominus
Deus tuus daturus est.

Sextum.

Non occides.

Septimum.

Non committes adulterium.

Octauum.

Non furaberis.

Nonum.

Non dices contra proximum tuum fal-
sum testimonium.

Decimum.

Non concupisces domum proximi tui,
nec concupisces vxorem proximi tui, nec ser-
uum eius, nec ancillam, nec bouem, nec asi-
num, nec quicquã eorum quæ sũt proximi tui.

93. Quomodo diuiduntur hæc præcepta?

In duas tabulas a, quarum prior
quatuor præceptis tradit, quo pacto
nos erga Deum geramus: Posterior, b
sex præceptis, quæ officia proximo
debeamus b.

a Exo. 34.

d. 28

XXXIII

Deut. 4.

b. 13. &

10. a. 3. 4

b Matt. 22

d. 37. 38.

32

Q314

*De vrb. modis committit idololatriam
f. m. m. cu fingit nois Deo p. p. r.
v. n. v. r. m. Deo d. - 2. cu v. r. g. d. g.
non recte 48 col. 17.*

- a. 1. Cor. 6. 94. Quid postulat Deus in primo precepto?
b 9. 10. & Ut, quam mihi chara est salus animæ
10. b. 7. c meæ, tam studiosè vitæ & fugio
14
b Leui. 19 am omnem idololatriam a, magiam,
f. 31 incantationem, superstitionem b, in
Deut. 18. uocationem sanctorum, aut cetera
c 11
c Matt. 4. rum creaturarum c; vnicum autem
b 10 & verum Deum rectè agnoscam d,
Apoc. 19
b. 10. & ipsi soli fidam e, summa humilitate f
22. b. 8. 9 & patientia me illi subijciam g, ab eo
d Ioh. 17. solo omnia bona expectem h, denique
a. 3
c Ier. 17. a intimo cordis affectu ipsum amem i,
5 reuerear k, venerer l, adeò vt omni
f. 1. Pet. 5. bus potius creaturis renūtiem, quam
b. 5. 6
g Heb. 10. vt vel minimum contra eius voluntatem
g. 36 tatem committam m.
Col. 1. b.
n. 95. Quid est idololatria?
Rom 5. a Est loco vnius Dei, aut præter v
3. 4 num illum & verum Deum, qui se in
1. Cor. 10 suo verbo patefecit, aliud quippiam
b. 10 fingere
Phil. 2. b
14 Ies. 45. a. 7. Iac. 1. c. 17. i Deut. 6. a. 5. Matt. 22.
h Psa. 104 d. 37. k Deut. 6. a. 2. Psal. 111. b. 10. Prov. 1. a. 7.
d. 27. 28. Matt. 10. c. 18 1 Matt. 4. b 10. Deut. 10. d. 10.
29. 30 m Matt. 5. c. 29. 30. & 10. d. 37. Acto. 5. c. 29.

49 fingere aut habere, in quo spem res
ponas a.

96. Quid postulat secundum præceptum?

Ne Deum vlla imagine aut figura
exprimamus b, néue vlla alla ratione
eum colamus, quàm qua se in suo
verbo colí præcepit c.

97. An nulla ergo prorsus fingenda sunt imagi-
nes aut simulacra?

Deus nec vlla ratione effingi de-
bet, nec potest: Creaturas autem, et
si exprimere quidem licet: verat ta-
men Deus earum imagines fingi,
aut haberi, quò vel ipsas, vel Deum
per ipsas colamus, aut honoremus d.

98. An autem in templis imagines tolerari non
possunt, quæ pro libris sint imperita mul-
titudini?

Minimè: neque enim decet nos
sapientiores esse Deo, qui suam Ec-
clesiam non mutis simulacris e: sed

D

viua

Num. 33. g. 5. Deut. 7. a. 5. & 12. a. 3. & 16 d. 22.
2. Reg. 18. a. 4. e Ier. 10. a. 8. Hab. 2. d. 18. 19.

a Ephe. 2.

b. 5

1. Par. 16.

c. 26

Phi. 3. d.

19

Gal. 4. b

8.

Ephe. 2. c

12.

1. Ioh. 2.

d, 23

2. Ioh b.

9

Ioh. 5. d.

23.

b Deut. 4

c. 15. & c

Ies. 40 d

18.

Rom. 1. e

23.

Act. 17. f.

29.

c Sam. 15.

e. 23

Deut. 12.

d. 30

Matt. 15.

a. 9

d Exo. 23.

f. 24. &

34. b. 13.

viua prædicatione verbi sui vult es
rudiri a.

XXXVI.

a 2. Tim. 3

d. 16. 17

2. Pet. 1.

d. 19

b Leui. 24

b. 11 &c

Leui. 19.

c. 12.

c Matt. 5

f. 37

Iaco. 5. e

12

d Ier. 45. d

23

e Matt. 10

d. 32

f 1. Tim. 2

c. 8

g Rom. 2.

d. 24

1. Tim. 6

a. 1

Col. 3. c.

16

h Leui. 5. a

1.

i Leui. 24.

c. 15. 16

99. Quid sancit Deus tertio præcepto?

Vt non solum execrando, aut per
ierando b, verum etiam temere iur
rando c, nomen Dei contumeliose,
aut irreuerenter ne usurpemus; neue
tacendo aut connuendo, horrendis
istis sceleribus communicemus: Sed
sacro sancto Dei nomine non nisi sum
ma cum religione & veneratione vs
tamur d, vt vera & constanti confes
sione e, inuocatione f, omnibus des
nique verbis & actionibus nostris ip
se g celebretur.

100. Estne igitur adeo graue peccatum iurando,
aut dira imprecando, nomen Dei temere
ut Deus etiam ijs succenseat, qui quantum
in se est, illud non prohibent aut impediunt?

Certè grauissimum h: Neque e
nim vllū est peccatum maius, aut qd
Deū grauius offendat, quam sacri
phius nominis cōtumelia. Quocirca
etiā id scelus morte multari voluit i.

Potestate

101. Potestne quis etiam piè per nomē Dei iurare? XXXVII

Potest, cum vel magistratus id exigit, vel alioqui necessitas hoc pacto fidem firmari, & veritatem stabiliri postulat: quò & gloria Dei illustretur, & aliorū saluti consulatur. Nam eius generis iusiurandum, verbo Dei sancitur *a*, ideoque etiam à sanctis in veteri & nouo fœdere, rectè est vsurpatum *b*.

102. Estne licitum iurare per Sanctos aut alias creaturas?

Non: Nam legitimum iuramentum, est inuocatio Dei, qua petitur, ut is tanquam vnicus cordium inspector, testimonium det veritati, & iurantem puniat, si sciens fallat, *c*. Porro hic honos nulli creaturæ conuenit *d*.

103. Quid præcipit Deus in quarto præcepto?

Primum, ut Ministerium Euangelij & Scholę conseruentur: utq; ego
Dñ cum

1. Cor. 9. b. 11. 13. 14. 2. Tim. 2. a. 2. & 3. d. 15.
1. Tim. 4. d. 13. & 5. c. 17.

a Deut. 6.

b. 13. &

10. d. 20

Ier. 48. a

1.

Heb. 6. d

16

b Gene. 21

c. 24. &

31. h. 53

Ios. 9. c. 15.

19.

1. Samu.

24. d. 23

2. Sam. 3

g. 35

1. Reg. 1.

d. 29

Rom. 1. a

9

2. Cor. 1.

d. 23

d Matt. 5.

f. 34. 35.

36.

Iac. 5. c.

12

XXX

VIII.

c Tit. 1. b. 5

1. Tim. 3.

a Psal. 68. cum alijs, tum precipue festis diebus,
c. 27. & studiosè coetus diuinos frequentē d,
40. b. 10 verbum Dei diligenter audiam b, v

11 Aet. 2. g. tar sacramentis c, precibus publicis
42. 46. meas quoque preces adiungam d,
b1. Cor. 14 pro facultatibus aliquid conferam
d. 19. f. 9

31 in pauperes e. Deinde, vt in omni vi
c1. Cor. 10. ra a prauis actionibus vacem, Domi

g. 33 no concedens, vt per Spiritum sanc
d1. Tim. 2 tum in me suum opus faciat, atque

a. 1. 2. 3. 8. ita sempiternum illud sabbathum in
9
1. Cor. 14 hac vita exordiar f.

c. 16
c1. Cor. 16 104. Quid nobis iniungit Deus in quinto pro
a. 2 cepto?

XXXIX. Vt parentibus, atq; adeo omnib.

23
g Eph. 6. a qui nobis praesunt, debitum honorē
12. 5. & c amorem & fidem praestemus, nosq;

Col. 3 c. ipsorum fidelibus praecceptis & casti
13. d. 20. gationibus ea, qua par est, obediē-

22. 23. 24 tia submittamus g: Tum etiam viti
Ephe. 5. a

c. 22 rum vitia & mores nostra patientia
Prou. 1. a toleremus h, illud semper cogitamus

8. & 4. a
1. & 15. c.
20. & 20 c. 20. Exod. 21. c. 17. Rom. 13. h Prou. 23. c. 18.

tes, Deum nos illorum manu velle ⁵³ a Eph. 6. a
ducere ac regere a.

105. Quid flagitat Deus in sexto precepto?

Vt proximum neq; cogitatione,
neq; verbis, neque gestibus, nedum
factis, vel per me, vel per alium con-
tumelia afficiam, aut oderim, aut læ-
dam, aut occidam b; Sed omnem vin-
dictæ cupiditatem abijciam c. Ad
hæc ne me ipsum lædam, aut sciens
in aliquod periculum conijciam d.
Quocirca etiam ne cædes fierēt, Ma-
gistratum gladio armauit e.

106. Atqui hoc præceptum solam cædem prohi-
bere videtur?

At cædem prohibendo, docet
Deus, se radicem & originem cædis,
iram scilicet f, inuidiam g, odium h,
& vindictæ cupiditatem odisse, atq;
que ea omnia pro cæde ducere i.

D iij An ue

Exod. 21. c. 14. Matt. 26. c. 52. Rom. 13. b. 4. c Gen. 9. b
f Iac. 1. c. 20. Gal. 5. d. 20. g Rom. 1. d. 29. 6
h 1. Ioh. 2. b. 9. 11. i 1. Ioh. 3. c. 15.

a Matt. 22 107. An uerò id satis est, nos neminem eo, quo
d. 39. &
7. b 12 dictum est, modo, occidere?

b Rom. 12 Non est satis. Dū enim Deus irā,
c. 10 inuidiam, odium damnat: postulat

c Ephe. 4. ut proximum æquē ac nos ipsos dilis
a. 2

Gal. 6. a gamus a, & ut humanitate b, lenitate,
1. 2

Matt. 5. mansuetudine, patientia c, & miseri.
a. 5

Rom. 12. cordia d, erga eum utamur, quòdque
d. 18

d Matt. 5 bis est auertamus c: Ad summam, ita
a. 7

Luc. 6. e. animo affecti simus, ut ne inimicis
36

e Exod 23 108. Quæ est sententia septimi præcepti?
a. 5

f Matt. 5. g Deum omnem turpitudinem exe
44. 45 crari g: ideoq; nos eam penitus odiss

Rom. 12. se & detestari debere h: contraq; temp
d. 20. 21.

g Leui. 18. peranter, modestè & castè i, siue in sa
d. 27. 28

h Iudæ d. cro coniugio, siue in vita coelibe vis
23

i Thes 4 109. Nihilne amplius prohibet Deus hæc præ
a. 3. 4 5.

k Heb. 13. cepto, quàm adulterium, & id genus turpia
a. 7

a Cor. 7.

Cum

k 1.

Cū corpus & animus noster tē
 pla sint Spiritus sancti: vult Deus vt
 vtrunque purē sancteq; possidea
 mus. Ideo q; facta, gestus, sermones,
 cogitationes, cupiditates b fœdas, &
 quicquid hominem ad ista allicit, id
 vniuersum prohibet c.

110. Quid uetat Deus in octauo precepto?

Non solū ea furta d & rapinas e
 quas magistratus punit: sed furti no
 mine comprehendit, quidquid est ma
 larum artium & aucupiorum, quis
 bus aliena captamus, & ad nos vi, aut
 specie recti transferre f studemus:
 qualia sunt iniquum pondus g, in
 iusta vlna, inæqualis mensura h, fu
 cosa merx, fallax moneta, vsura i, aut
 alia quæuis ratio aut modus rem fa
 ciendi à Deo interdictus. His adde
 omnem auaritiā k, & multiplicem
 diuinorum donorum profusionem
 & abusum l.

Que

k 1. Cor. 6, b. 10. 1 Prou. 5, c. 16.

a Ephe. 5.
 a. 3 4
 1. Cor. 6.
 c. 13. 19.
 20
 b Matt. 5.
 d. 28
 c Ephe. 5.
 d. 18
 1. Cor. 15
 d. 33
 XLII.
 d. 1. Cor. 6.
 b. 10
 e 1. Cor. 5.
 b. 10
 f Luc. 3. c
 14
 1. Thes. 4
 b. 6
 g Prou. 11
 a. 1. & 16
 b. 11
 h Ezech.
 45. d. 9.
 & c
 i Deut. 25
 c. 13. & c
 Psal. 15
 b. 5
 Luc. 6. c.
 35

Ut commoda & vtilitates proximi, quantum possim adiuuem & au.

a Matt. 7
b. 13

b Eph. 4. f. 28 gi cuperem 4: sedulo & fideliter opus faciam, vt aliorum quoque egestati

e Prou. 19
 b. c. 9. & subuenire queam b.

21. d 28 112. Quid exigit novum praeceptum?

Ne aduersus quempiam dicam

^{2.3}
e Rom. 1. falsum testimonium c, nullius verba
d. 18. 30 calumnier d, nulli obtretem, aut cō

f Matt. 7 uicium faciam e, neminem temere

Luc. 6. c vel indicta causa condemnem f: Ve
37 rum omnis generis mendacia, frau

37 rum omnis generis mendacis,
gloh. 8. f. des, vt opera Diaboli propria g, nisi
44 ifi in uiam Dei concita

44
h Prou. 12 in me grauissimam iram Dei concita
d. 22. & reuelim, omni cura fugiam h: In ius

13. a. 5 dicitur cæterisq; negotijs veritatem
1. Cor. 13 fectet, & id quod res est, liberè & cõ-

25 **Eph. 4.** ^fstanter profitear i: Ad hæc famam a
liorum & existimationem quantum

25 liorum & existimationem quantum
k 1. Pct. 4 queam, defendam & augeam k.

113. Quid prohibet decimum praeceptum?

Ne

Ne vel minima cupiditate, aut cogitatione, aduersus vllum Dei præceptum, corda nostra vnquam sollicitentur: sed vt perpetuò, & ex animo omne peccatum detestemur, cōtraq̃ omni iustitia delectemur a.

a Rom. 7
b. 8

114. Possunt ne autem illi, qui ad Deum conuersi sunt, hæc præcepta perfectè seruare?

Minimè: verùm etiam sanctissimi quique, quandiu viuunt, habent tantum exigua initia huius obediētię b: Sic tamen, vt serio ac non simulato studio, non secundum aliqua tantum, sed secundum omnia Dei præcepta, viuere incipiant c.

b. Ioh. 1.
d. 8
Rō. 7. c
14. 15. & c
Ecclē. 7
c. 21
c Rom. 7

115. Cur igitur vult Deus legem suam adeò exactè & seuerè predicari, cum nemo sit in hac uita, qui eam seruare possit?

d. 22
Iac. 2. b.
10.

Primum, vt in omni vita, magis magisq̃ agnoscamus d quanta sit natura nostræ ad peccandum propensio, tantoq̃ auidiùs remissionem peccatorum, & iustitiam in Christo ex-

d. Ioh. 1.
d. 9
Psal. 32.
b. 5

D v petas

a Rom. 7. petamus a: Deinde, vt hoc perpetuo
d. 24. 25 agamus, illud semper meditemur &
gratiā Spiritus sancti à Patre implo-
remus, quo indies magis ac magis ad
imaginem Dei renouemur, donec ali-
quando tandem, postquam ex hac
vita decesserimus, propositam nobis
perfectionem læti assequamur b.

b1. Cor. 9.
d. 24
Phil. 3. c.
11. 12. 13.

DE PRECATIONE.

XLV.

video gloriam
debita preste
tur et quia
inimicus
corruptus
Psal. 50.
c. 14. 15
d Matt. 7
b.
Luc. 11. b
9. 13
Matt. 13.
b. 12
Psal. 50. 117.
c. 15

Quare Christianis necessaria est precatio?
Quia præcipua pars est, eius quā
Deus à nobis postulat gratitudinis c.
Tum quia illis tantum suam gratiam
& Spiritum sanctum Deus largitur,
qui veris gemitibus, continenter hac
ab eo petunt, & pro ijs ipsi gratias
agunt d.
Que ad eam precationem requiruntur quæ
Deo placeat, quæq; ab ipso exaudiantur?

c Ioh. 4. 9
c. 14. 15
d. 24. 25
e. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Vt à solo vero Deo, qui se in vero
suo patefecit e, omnia, quæ à se
oportet qui peccata exaudiat 2. ea pen-
sanda quæ a se pen iussit 3. profici-
debeat ex vero cordis affectu qui opor-
tetur simulacrant. 4. sensus inpro-
riū miseriarum et vera hauriano

peti iussit, vero cordis affectu petamus a Rom. 8.
mus 4, ex intimo nostræ indigentia c. 26
ac miseriæ sensu b, nos in conspectu 1. Joh. 5. c
diuinæ Maiestatis, supplices abijcia 14
mus c, huic firmo fundamento inni Ioh. 4. c.
tamur d, nos à Deo, quanquam in 23. 24
dignos, propter Christum tamen cer Pfal. 145.
tò exaudiri e, quemadmodum nobis d. 18
in suo verbo promisit f. b 2. Par.
c 20. c. 12
c Pfal. 2. c
11. & 34.
c. 19.

118. Quæ sunt ea quæ à se peti iubet?

Omnia tum animæ tum corpori
necessaria g, quæ Dominus noster Je d Rom. 10
sus Christus ea precatione, quam c. 14. & 8
nos ipse docuit, complexus est. c. 15
Iac. 1 a. 6

119. Quæ est illa precatio?

Pater noster h, qui es in coelis: Sanctifi
cetur nomen tuum: Veniat regnum tuum: & 15. c. 16
Fiat voluntas tua, quemadmodum in celo, & 16. c. 23
sic etiam in terra: Panem nostrum quotidie Dan. 9. c
anum da nobis hodie: Et remitte nobis de f Matt. 7.
bita nostra, sicut & nos remittimus debito b 8
ribus nostris: Et ne inducas nos in tentatio Pfal. 143
nem, sed libera nos à malo. Quia tuum est a. 1
regni, & potentia & gloria, in secula, Amē. g Iac. 1. c.

Cur 17

Matt. 6. 33. h Matt. 6. b. 9. & c. Luc. 11. a. 2. & c.

XLVI. 120. *Cur præcipit Christus, ut ita Deum com-
pellemus, vocabula fratrum in nobis
Pater noster?*

Vt statim in ipso precationis ex-
ordio, conuenientem Dei filijs reuer-
entiam & fiduciam erga Deum in
nobis excitet, quæ nostræ precatio-

a Matt. 7 *n*is fundamentum esse debet: nimis
b. 9. 10. 11
Luc. 11 b rum, Deum propter Christum nobis

11. 12. 13 patrem factum esse: quæ vera fide ab

b Iere. 23 *co* petimus, nobis multò minùs ne-

c. 23. 24 gare, quàm parentes nostri, nobis bo-

Act. 17 f na terrena denegant.

c Rom. 10 *121.* *Cur additur, Qui es in cælis?*

c. 12
d Ioh. 17 *Ne* de cœlesti maiestate Dei humili-

a. 3 le quippiam aut terrenum cogites-

Iere. 9. e. mus: simul etiam, vt ab eius omni-

23. 24. & potentia, quæcunq; animo & corpor-

31. f. 33. ri sunt necessaria expectemus.

34
Matt. 16. *122.* *Quæ est prima petitio?*

Sanctificetur nomen tuum. Hoc est. Da

princípio vt te rectè agnoscamus d

& lucentem in omnibus operibus

tuis

Sanctificetur nomen tuum. Hoc est. Da
princípio vt te rectè agnoscamus d
& lucentem in omnibus operibus
tuis

XLVII.

Sanctificetur nomen tuum. Hoc est. Da

princípio vt te rectè agnoscamus d

& lucentem in omnibus operibus

tuis

tuis omnipotentiam, sapientiam, bonitatem, iustitiam, misericordiam, & veritatem tuam veneremur, prædicemus & celebremus a: Deinde, ut universam vitam nostram, cogitationes, sermones & actiones, eò semper dirigamus, ne sanctissimum nomen tuum propter nos contumelia afficiatur, sed honore potius & laudibus illustretur b.

123. *Que est secunda petitiõ?*

Veniat regnum tuum, hoc est, regas nos ita verbo & Spiritu tuo, ut nos tibi magis magisque subiiciamus c: Conserua & auge Ecclesiam tuam d, destrue opera diaboli, omnemque potentiam se aduersus maiestatem tuam efferentem, irrita fac omnia consilia, quæ contra verbum tuum capiuntur e, quoad plenè tandem ac perfectè regnes f, cum eris omnia in omnibus g.

*perfecte nos regas notat
a. quando deus plene se conuincit
incabit ecclesia sua et deus*

Quæ
Psalm. 119. a. 5. & 143. c. 10. d Psalm. 51. d 20 & 122. b. 6. e 1. Ioh. 3. b 8. Rom. 16. c. 20. f Apoc. 12. d 17. 20. Rom. 8. d. 22. 23. g 1. Cor. 15. d. 28.

a Psalm. 119

137

Luc 1. e.

46. & c. f

68. & c

Psalm. 145

b. 8. 9. c.

17

Exod. 34

a. 67

Psalm. 143

a. 1. 2. 5. c

10. 11. 12

XLVIII.

Iere. 31. a

3. & 32. c

18. 19. g.

40. 41. &

33. b. 11. c.

20

Matt. 19.

c. 17

Rom. 3. a

3. 4. & 11.

c. 22. d. 33

1. Tim. 2

c. 19

b Psalm. 115.

a 1. & 71

b. 8

c Matt. 6.

d. 33

a Matt. 26 lo, sic etiam in terra, hoc est, Da vt nos

& omnes homines, voluntati pro-

794t. 2. c. priæ renunciantes a, tuæ voluntati,
61. 86. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 83

b Luc. 22. quæ sola est sancta, promptè & lineari

c. 42. lo murmure pareamus b: atque ita

ci. Cor. 7 singuli mandatum nobis munus h^u
d. 34

d. 24
d psal. 103 deliter & alacriter exequamur c, que

d. 20. 21 admodum faciunt angeli in cœlo d.

e Psal. 145.
125. Quæ est quarta petitio?

104. d. 27. Bonam noſtrum quotidianum da nobis

104. d. 27 Panem nostrum quotidianum da nobis
&c. hodie hoc est suppedita nobis omne

Mat. 6. hodie, hoc est, suppedita nobis omnia
quia cum sunt ad hanc vitam necessaria.

c. 25. & cetera quæ sunt ad hanc vitam necessaria
f. 57. r. f. 58. r. & cetera per ea agnoscamus, te vni

Act. 7. f. ria e, vt per ea agnoscamus, te vi-
27. & 14 cum fontem esse ex quo omnia bo-

c.17 cum fontem esse, ex quo omnia be-
na emanant f. ac nisi tu benedicas,

gi. Cor. 15 na emanant f, ac nili tu benedicam,

g. 8. omnem nostram curam & liquidam
Deut. 8. de tua ipsius dona, nobis in

Deut. 8. atque a deo tua ipsius dona, nobis
2.3

Psal. 27 felicia & noxia esse g. Quapropter

c. 16. 37 da vt fiduciam nostram, ab omni
b Psal 66

h Psal. 6. c
11. & 55 creaturis auersam, in te solo conuersam

d. 23 mus b.

1875

This image shows a close-up of a blank, aged, light brown paper cover or endpaper of a book. The paper has a textured, slightly mottled appearance with some minor discoloration and small dark spots, characteristic of old paper. The lighting is even, highlighting the natural grain and texture of the material.

126. *Que est quinta petitio?*

Remitte nobis debita nostra, sicut & nos remittimus debitoribus nostris, hoc est, nobis miserrimis peccatoribus, omnia peccata nostra, atq; eam etiā prauitatem, quæ in nobis etiamnum haberet, propter Christi sanguinem ne imputes a, quemadmodū nos quoq; hoc tuæ gratiæ testimonium in cordibus nostris sentimus, quod firmiter nobis propositum habemus, omnibus qui nos offenderunt, ex animo ignoscere b.

a Psal. 51. a
i. &c. &
143. a. 2
i. Ioh. 2. 2
i. 2
b Matt. 6.
b. 14. 15
c Ioh. 15.
a. 3
Psal. 103
c. 14
LII.

127. *Que est sexta petitio?*

Ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo, hoc est, quoniam ipsi natura adeò debiles & infirmi sumus, vt ne momēto quidē subsistere possimus c: insensissimī autē hostes nostri, Satan d, mundus e, ac nostra ipsorum caro f, nos continenter oppugnant: tu nos sustentēs, & spiritus tuus robore firmes, ne in hoc spirituali certamine

d i. Pet. 5.
e. 8
Eph. 6.
b. 12
c Ioh. 15. c
19
f Rom. 7.
d. 23
Gal. 5. c.
17

a Matt. 26 mine succumbamus a, sed tantisper
d. 41 illis fortiter resistamus, donec integram
Marc. 13 tandem victoriā obtineamus b;
d. 23

b 1. Thef. 3 128. Quomodo concludis preceationem tuam?

d. 13. & 5.

d. 23

Quia tuum est regnum, & potentia, & gloria in secula. hoc est, omnia hæc à te

petimus, quia cū & rex noster, &

omnipotens sis: omnia nobis & vis

& potes largiri c. Atq; hæc quidem

c Rom. 10

c. 11, 12

2. Pet. 2.

b. 9

d Ioh. 14.

b. 13

Psal. 115.

a. 1

Iere. 33. a

8. 9

e 2. Cor. 1

d. 20

2. Tim 2

b. 13.

sed ad sanctum nomen tuum omnis gloria redeat d.

129. Quid sibi vult particula *scilicet pro DEVS nullis modis paratior p. oranda quoniam p. oras ad con-*

Amen: 128

Rem certam ac ratam esse. Nam

precatio mea, multò certius à Deo

est exaudita, quàm ego in corde meo

sentio, me illud ex animo cupere c.

FINIS.

Soli Deo laus & gloria.

PRECATIO
NES ALIQVOT, PRIVA
TAE ET PVBLICAE.

PRECATIO ANTE
QVAM AD OPVS AC
cedatur.

OMnipotens misericors Deus, agimus
tibi gratias, quòd nos hanc noctem
adeò clementer custodieris, & in hunc diem
nobis vitam produxeris. Rogamus vt nos
hoc etiam die protegas, & nobis gratiam lar
giaris, quòd eum totum in ijs rebus transiga
mus, quæ tibi gratæ & acceptæ sint. Ac vt
iam Solis tui radijs vniuersum orbem terra
rum illustras: sic etiam Spiritus tui splendo
re obscura mentis nostræ illumines, ne à se
mita iustitiæ tuæ aberrantes, in hanc vel il
lam partem declinemus: re semper omnia
nostra intuentem, nobis ante oculos propo
namus, te nostrarum cogitationum, dicto
rum, factorumq; omnium testem & vindi
cem agnoscamus, ac reueremur: nec quic
quam sit quod magis metuamus, quàm ne
te tam benignum patrem offendamus. quic
quid aggredimur, aut instituimus, illud no
bis

E

bis

his perpetuo sit propositū, vt id ad tuam vi-
 nitū gloriam, & aliorū vtilitatē referamus.
 Ad hæc, quoniam consiliū salutare, occa-
 siones idoneæ, & felices rerū successus ac-
 cidentis penes te vnum sunt: fac, vt hæc om-
 nia à te solo petamus & accipiamus. Effice
 præterea, Clementissime Pater, ne in paran-
 dis ijs quæ ad huius vitæ necessitatem perti-
 nent, tantum curæ ac laboris impendamus,
 vt interea res coelestes negligamus, aut legi-
 nius tractemus: sed vt primum semper qua-
 ramus regnum tuum & iusticiam eius, nihil
 dubitantes, quin sic agentibus, cætera om-
 nia sis adiecturus. Tuere etiam ac defende
 hoc fragile corpus & animam nostram. In-
 strue nos consilijs & robore Spiritus tui, ad-
 uersus tot ac tam varios insultus Satanæ: Li-
 bera nos omni metu & periculis, quibus in
 hoc mundo omnibus momentis expositi si-
 mus. Quoniam verò nihil est, rectè inceptis-
 se, nisi etiam gnauiter perficiamus: oramus
 te, vt ne hoc tantum die nos in tuam tutelam
 suscipias, sed vt porro etiam per omnem vi-
 tam, dux noster & defensor esse velis, con-
 firmans & ad augens dona, quæ pro tua boni-
 tate & misericordia in nos indignos pecca-
 tores contulisti: quoad plenè tandem ac per-
 fectè nos capiti nostro Christo a diuinis: qui
 cum sit vnicus ille sol iustitiæ, nos æterna sua
 luce & lætitia complebit. Interea autem dum
 in hac ærumnosa vita degimus: mitte fide-
 les

67
les Pastores animarum, & per verbum eo-
rum sit efficax Spiritus tuus sanctus in cordi-
bus auditorum, vt magna tibi Ecclesia colli-
gatur, & destruantur opera Diaboli. Armes
Magistratum Diuino tuo robore: vt Ecclesi-
am & Politias defendat: Consolare & con-
firma quotquot sunt animo vel corpore af-
flicti. Vt autem hæc tanta bona à te petere &
expectare audeamus: condona nobis no-
stra tristitia peccata, propter filium tuū caris-
simum Iesum Christum, qui nobis promisit,
quicquid à te fiducia sui petiuerimus, te id
nobis certissimè daturum esse. Ideoq; sic pre-
cari iussit: Pater noster, &c.

PRECATIO PRIUS

QVAM PVER AD SCHO-
lam eat. Psal. 119.

In quo instituet adolescens uiam suam? Si pru-
denter se gerat iuxta sermones tuos.

Ex animo te exquisiui, ne sinas me aberrare à
præceptis tuis.

AGO tibi gratias clementissime Deus,
cū pro alijs tuis summis & infinitis
beneficijs, tum vel maximè, quod pro tua
singulari misericordia, me ad agnitionem
Euangelij tui vocasti, præceptoribus me tra-
didisti, qui optimis literis & artibus me insti-
tuerēt, meūq; animum sanctis ac honestis
E ij præ-

præceptis imbueret. Da vt rectè agnoscam,
 qualia & quanta sint hæc tua dona, & pro
 his tibi semper gratias agam. Largire mihi
 porro etiam gratiam tuam, & nebulis men-
 tis meæ discussis, me Spiritus tui radijs illus-
 tra, vt ea quæ mihi à præceptoribus propo-
 nuntur, cupidè & feliciter discam, fideliter
 retineam, promptè & cum iudicio reddam:
 ne & præceptorum & meus labor, preciosū
 tempus, atq; hæc tam commoda mihi abs-
 te data occasio, & qui à me fructus expecta-
 tur, turpiter mea ignauia & ingratitude
 pereant. Id ne fiat, largire mihi Spiritum tu-
 um sanctum, authorem omnis intelligentiæ
 & veritatis, qui me veracem, & his percipi-
 endis aptum & idoneum reddat. Da etiā,
 vt cuicunq; studio meum animum applicē,
 illud mihi semper propositum sit, vt te so-
 lum agnoscamus verum Deum, & quem mi-
 sisti Iesum Christum: atq; ita te pura conscien-
 tia colam. Cæterum quoniam ihs sapien-
 tiam promittis, qui animo sunt summissio et
 humili, velut pueri: eos autem qui arrogan-
 tes sunt & elati, tuis donis orbatos, tradis
 vanitati: eradica ex corde meo omnem su-
 perbiā, vt humilis effectus, me tibi pri-
 mum, deinde etiam ihs, quorum me discipuli-
 næ tradidisti, docilem & obedientem præ-
 beam: itaq; me paulatim præparem, vt in
 obeundo munere quod mihi olim es affig-
 naturus, tuæ solius gloriæ, atque aliorum v-
 tilitati seruire possim.

69
Psal. 25.

*Secretum Domini timenibus eum, & fœdus
suum notum illis facit.*

PRECATIO ANTE

QUAM CAPIATUR

cibus.

*Oculi omnium in te sperant Domine, & tu das
escam illis in tempore opportuno, aperis manum
tuam, & imple omne animal benedictione.*

OMnipotens clementissime Deus, qui
immensa bonitate omnia ex nihilo
condidisti, quique eadem perpetuo divina
tua potentia sustines ac gubernas, qui duxi-
sti Israelitas per desertum, pascens eos manna
annos quadraginta: benedic nobis miseris
seruis tuis, atq; hæc tua dona sanctifica, vt
ijs sobrie sancteq; fruamur, atq; ex ijs agnos-
camus, te verè nobis patrem esse & fontem
omnium bonorum. Da præterea vt his cor-
poralibus bonis vtentes, ita semper affecti-
simus, vt præcipue quæramus spirituales
illum cibum verbi tui, quo animæ nostræ ad
vitam æternam nutriantur, quam nobis
Christus precioso suo sanguine parauit, Pa-
ter noster, &c.

E iij

Sic

SIC PRÆCIPIT CHRIS-

tus, Luc. 21.

Cauete uobis ne quando grauentur corda uestra crapula & ebrietate, & curis huius uite, & repente uos opprimat dies ille, tanquam laqueus.

GRATIARVM ACTIO

POST SVMP TVM CIBVM.

Sic præcipit Dominus, Deut. 8.

Cum comederis & satiatus fueris, gratias agas Domino Deo tuo, nec unquam committas, ut obliuiscaris Domini Dei tui, & præcepta eius negligas.

Domine Deus Pater cœlestis, agimus tibi gratias pro summis tuis & infinitis beneficijs, quæ immensa misericordia singulis momentis in nos miseros peccatores confers; quod nos sustentas in hac mortali uita, omnia suppeditans quæ sunt necessaria: in primis uero quod nos dignaris per sanctâ Euangelij tui doctrinâ in spem melioris uitæ regenerare. Rogamus te, misericors Deus & Pater, ne patiaris ut animi nostri in his terrenis & caducis reb. defixi hæreant: sed quæ in cœlis sunt suspiciant & quærant, expectantes illinc Seruatorem nostrum Iesum Christum, dum ad nos liberandos in nubibus appareat, Pater noster, &c.

PRE

PRECATIO ANTE

QVAM CVBITVM

discedatur.

Domine Deus celestis Pater, qui pro
tua multiplici sapientia, diem labori,
noctem quieti destinasti: agimus tibi gratias
quod nos hunc diem adeo clementer cu-
stodieris, nosq; assidue tot beneficijs cumu-
les: largire etiam vt a labore & curis requi-
escentes, ita somno reficiamur, ne animus in-
terea velut cum corpore sopitus, in amore
tui dormitet: sed vt memoria creationis & sa-
lutis nostræ, nullo vnquam tempore ex no-
stris cordibus deleatur. Da præterea vt con-
scientia nostra non minus quam corpus, sua
etiam quiete fruatur. Adhæc vt somno mo-
deratè vtentes, non ignauia, sed necessitate
consultamus: nimirum quò ad intermissa o-
pera alacriores & vegetiores redeunt, tibi
& proximo expeditius seruiamus. Interea
autem dum somnum capimus, nos ab omni
periculo tuere, animoq; & corpore impollu-
tos conserua, vt noster somnus etiam sit ad
tui nominis gloriam. Porro cum hic dies no-
bis non sine multiplici lapsu abierit: (quo-
niam miseri assidue peccatum circumferi-
mus) rogamus te, quemadmodum nunc
omnia nox tenebris inuoluit, sic tu pro tua
immensa misericordia, omnia nostra peccata
sepelias, ne propter illa à conspectu
tuo repellamur. Largire etiam quietem

E iij

& con

& consolationem omnibus, qui cum mor-
bis aut alijs calamitatibus conflantur,
propter Iesum Christum filium tuum Domi-
num nostrum, qui nos ita docuit precari:
Pater noster, &c.

PUBLICA CONFESSIO PECCATI, QVAE ANTE concionem recitatur.

OMnipotens, Iuste & Misericors Deus,
agnoscimus & confitemur coram di-
uina tua maiestate, nos verè miseros pecca-
tores esse, conceptos & natos in corruptio-
ne & prauitate, ad omne malum proclives,
nec ad vllum bonum idoneos: quodq; assiduè
sanctissimam legem tuam violantes, irā
tuam & æternas pœnas cōmereamur. Sed
dolet nobis ex animo, quod te tam benignum
patrem toties offenderimus: damna-
mus nos ipsos, & peccata nostra detestas-
mur, suppliciter rogantes, vt tua misericor-
dia subueniat nostræ miseræ. Ignosce nobis
nostra tristia peccata, propter Iesum Chris-
tum filium tuum dilectum. Largire nobis
gratiam Spiritus tui sancti, qui nos doceat
verè & ex animo nostra peccata agnoscere,
sic vt toti nobis displiceamus & peccatū in
nobis magis ac magis aboleatur, nosq; ad
nouam vitam excitati, iustos ac sanctos frua-
mur.

Deus proferamus, tibi acceptos propter eun-
dem Iesum Christum. Effice præterea, vt
voluntatem tuam ex verbo tuo rectè agnos-
camus, atq; inde discamus, non à nobis ip-
sis, aut vlla creatura pendere: sed in te solo
omnē spem reponere. vt certa & firma sit no-
stra cōsolatio, ac vt vetus ille noster homo
cū prauis cupiditatibus magis magisq; cru-
cifigatur, nosq; ipsos tibi viuam & sanctam
hostiam offeramus: hoc vnum semper spe-
ctantes, quo pacto tua gloria propagetur,
quàm plurimi Christo lucrifiant. Quæ om-
nia à te petimus fiducia Domini nostri IE-
SV CHRISTI, qui nos ita precari docuit.
Pater noster, &c.

PRECATIO QVAE RE- CITATUR FINITA concione.

OMnipotens, Iuste & Misericors Deus,
agnoscimus & confitemur nos esse in-
dignos, qui oculos ad cœlum erigamus:
Nam conscientia nostra nos accusat, & pec-
cata nostra nos redarguunt. Scimus autem
te iustum iudicem punire peccata eorum,
qui legem tuam transgrediuntur. Cū vero
vniuersam vitam nostram consideramus, ni-
hil reperimus quod non æternam damna-
tionem mereatur. Sed quia ineffabili mise-
ricordia

recordia tua præcepisti, vt quæcunque nos
 necessitas vrgeret, semper tuam vnus opem
 imploraremus: promissisti etiam te nostras
 preces exauditurum esse, non ob nostrum al-
 liquod meritum, (quod nullum esse potest)
 sed propter obedientiam & meritum filij tui Do-
 mini nostri Iesu Christi, quem nobis Media-
 torẽ vnicum & intercessorem constituisti: de-
 posita omni fiducia humana, ad tuam solius
 misericordiam confugimus. Ac principio
 quidem illud maximè deploramus, quod
 cum præterea beneficia quæ nobis comu-
 nia sunt cum vniuerso genere humano, nos
 singularibus quoq; beneficijs affeceris, quæ
 verbis exprimere nõ possumus, imò nec cogi-
 tatione satis comprehendere: nos tamen a-
 deo ingrati sumus. Vocasti nos ad agnitio-
 nem Euangelij tui: exemisti nos dura serui-
 tute Diaboli, in qua detinebamur: liberaisti
 nos horrenda illa & execranda idololatria Ro-
 mani Põtificis, cui penitus imersi eramus, &
 in hac mirandam lucẽ verbi tui eduxisti, vt
 hi liberè seruire possemus. At nos tantorum
 beneficiorũ inmemores, mandata tua negle-
 ximus, scẽdus tuum sapissimè violauimus,
 & nostris cupiditatibus seruiuitus, nec te,
 vt par fuit, coluimus & honorauimus. Quo-
 circa peccauimus, ó Domine, & te grauiter
 offendimus: ac si pro tuo iure, atque vt me-
 riti sumus, nobiscum agere velles: nihil ali-
 ud nobis restaret expectandum, quàm æ-
 ternam

terna mors & condemnatio. Nam si nos excusamus, nostra nobis conscientia reclamatur, & nostra scelera contra nos testificantur. Quin etiam ex poenis ipsis quas nobis infligis, nostra peccata agnoscimus. Nam cum iustus sis, neminem in merito affligis: Atque adeo in presentia etiam extensam ad nos puniendum manum tuam cernimus. Sed licet nos multo grauius punires, quam hactenus puniisti, ac pro vna centum plagas infligeres, imò verò & si in nos omnia illa exempla iustissimæ iræ tuæ ederes, quæ in populum tuum Israeliticum statuisti: fatemur, ô Deus, te nullam nobis iniuriam facturum, neque nos ea commeritos negamus. Sed tamen, ô Domine, tu es Deus noster, nos verò nihil aliud nisi puluis sumus & umbra: tu es Creator noster, nos verò opus manuum tuarum: tu es Pastor noster, nos grex tuus sumus: tu es Liberator noster, nos populus quem redemisti: tu es Pater noster, nos tui heredes sumus. Quocirca, ne nos punias in ira tua, sed clementer castiges. Conserues potius opus quod in nobis inchoare dignatus es, vt cognoscat mundus vniuersus, te Deum nostrum ac seruatorem esse.

Populus tuus Israel sæpenuerò te offendit, & tu eum merito afflixisti. Verum, quoties ad te conuersi sunt, clementer eos in gratiam recepisti: & quantumcunque esset eorum peccata

peccatum, semper tamen iram etiam & poen-
nam ipsis paratam auertisti, propter foedus
illud quod fecisti cum seruis tuis Abraham,
Isaac, & Iacob: adeo ut preces populi tui
nunquam abs te sint repudiatae. Sed & no-
biscum idem, quod cum illis, foedus, & qui-
dem illustrius ac efficacius sanxisti, interce-
dente Mediatore nostro Iesu Christo, cuius
etiam sanguine id foedus ratum & confirma-
tum esse voluisti. Quapropter, o Deus, ab-
iecta omni fiducia nostri & aliarum creatu-
rarum: ad hoc sacrum foedus confugimus, quo
Dominus noster Iesus Christus, semel seip-
sum victimam pro nobis in cruce offerens,
nos tibi in perpetuum reconciliauit. Intuere
igitur, Clementissime Deus, non peccata ea
quae assidue committimus: sed Mediatorem
nostrum Iesum Christum, ut eo intercessore
placetur ira tua, nosque iterum paterno tuo
aspectu recreemur. Suscipe nos porro etiam
in tutelam tuam, & per Spiritum tuum san-
ctum governa, qui nos renouet ad melio-
rem illam vitam, in qua, deleta omni macu-
la, te in aeternum celebremus. Etsi autem si-
sumus, qui considerata nostra indiguitate,
ne hicere quidem audeamus, pro nobis alii
quid abs te peturi: tamen quia nos iussisti
pro Ecclesia & Republica atque adeo pro
omnibus hominibus precari: oramus te ut
omnibus Ecclesijs tuis, & Ecclesiarum mi-
nistris adsis. Mitte fidos operarios in meli-
sem

sem tuam: Eradica omnes qui pro veris falsa tradunt: tolle omnes rapaces lupos & mercenarios, qui sibi non tuam vnius gloriam & animarum salutem proponunt: sed suam gloriam & priuatum commodum quaerunt. Oramus te etiam, pro omni Magistratu, pro Imperatore & Rege Romanorum, pro ceteris Regibus & Principibus, praecipue verò pro clementissimo Principe ac Domino nostro, Friderico Palatino, pro eius coniuge ac liberis, eiusque consiliarijs & praefectis, denique pro huius vrbis Senatu. rege ac gubernae eos Spiritu tuo sancto, vt omnia consilia & actiones suas eo referant, vt Rex omnium regum Iesus Christus, ipsis ac ipsorum populis praesit: atque vt regnum Satanæ, regnum omnis turpitudinis & impietatis, per ipsos tanquam legis tuae custodes & iustitiae ministros, magis ac magis euertatur, nosque sub eorum imperio placidam & quietam vitam degamus cum omni pietate & honestate.

Rogamus te porro etiam, cum pro ceteris fratribus nostris, vt quae coepisti in eis clementer perficias: tum vel maxime pro ijs, qui sub tyrannide Romani Pontificis & Turcae, omnis generis crudelitatem & supplicia perferunt. consolare & confirma eos Spiritu tuo & clementer libera: nec patiaris Ecclesiam tuam vastari, & augustam nominis tui memoriam in terris extinguere. Antichristus

stus & Turca cum cæteris infidelibus, de sanctis tuis triumphantes, sanctissimæ maiestati tuæ illudant. Sin ita placet tuæ diuinæ voluntati, illos vitam pro tua gloria profundere, & sua morte veritati testimonium perhibere: arma eos robore Spiritus tui sancti, vt ad extremum vsq; vitæ spiritum, te constanter confiteantur. Commendamus tibi præterea, quotquot sunt in miserijs, paupertate, exilio, carcere, morbis, partu, aut alio genere ærumnarum: consolare eos, pro eo ac nosti ipsos variè laborare: fac vt ipsis hæc tua castigatio, ad agnoscendum peccatum & emendam vitam conducat: instrue eos patientia & constantia, dolorem ipsorum minue, ac tandem planè eos libera, vt letentur bonitate tua, & tibi vno ore nobiscum gratias agant. Postremo miserere eorum, qui adhuc in tenebris & errore versantur: educ eos in lucem vt cernant veritatem. Has atque alias necessitates, tibi clementissime Pater commendamus, vtentes ea precatione, quam nos Dominus & Seruator noster Iesus Christus ipse docuit. Pater noster, &c.

ALIA PRECATIO breuior.

OMnipotens, Iuste, & Misericors Deus, ne patiaris sanctissimum nomen tuum propter peccata nostra affici contumelia. Nam

Nam alioqui plus satis te benignum patrē offendimus, dum verbo tuō, vt par erat, non obedi-
mus: dum ignorantia, ingratitude & murmure nostro, irā tuā quotidie aduersus nos concitamus, atque ita iustas pœnas nobis attrahimus. Veruntamen, ô Domine, miserere nostri pro magna tua misericordia: fac vt peccata nostra & rectius agnoscamus & magis deploremus, & vitam nostram emendemus. Excita & corrobora Magistratum populitui, vt gladio quem ei porrexisti ad terrorem & securitatem legitimē vtatur. Confirma Ministros Ecclesiarum tuarum, vt fideliter & constanter verbum tuum doceant, & omnes officiū sui partes obeant. Tueri ac defende nos ab omni dolo & perfidia. Irrita fac omnia scelerata atque insidiosa consilia, quæ aduersus Ecclesiam & verbum tuum capiuntur. Ne subtrahas nobis verbum tuum, & Spiritum sanctum tuum ne auferas à nobis. Excita in nobis veram fidem, patientiam & constantiā, Fer opem miseræ & afflictæ Ecclesiæ tuæ, libera eam omni tyrannide & ignominia. Consolare & cōfirma quos quot sunt animo vel corpore afflicti. Da nobis tuā pacem per Iesum Christū filium tuū Dominū nostrū, qui hanc nobis indubitatē de tua voluntate promissionem edidit: Amen dico vobis, quicquid petieritis à patre in nomine meo, hoc dabit vobis, eāq; fretos nos sic precari iussit: Pater noster, &c.

Fac

FAc etiam, vt constanter perseueremus,
& quotidie proficiamus, in vera illa, cer-
ta, & ab ipso mundi exordio ad nos propa-
gata Christianorum fide, & per eam Christi
& omnium bonorum eius magis ac magis
participes fiamus, quam sic ore & corde cō-
fitentes dicimus: Credo in Deum, &c.

2. Cor. 13.

Gratia Domini nostri Iesu Christi, & Charis-
tas Dei, & Communicatio Spiritus sancti, sit
cum omnibus uobis, Amen.

PRECATIO SCHOLASTICA.

1. Tim. 6. & 2. Tim. 1.

Ω τιμῶσαι, τὴν πνευματικὴν οὐλάνου σου,
ἐν ἀνάλωπύῳ τοῦ χάριτος καὶ τῆς ἐξουσίας
σου.

OMnipotens, æterne & misericors Dei
us, Pater Domini nostri Iesu Christi,
vnâ cum filio tuo cœterno, Domino nostro
Iesu Christo, & Spiritu sancto, qui propè es
omnibus inuocantibus te, omnibus inuo-
cantibus

tantibus te in veritate: ago tibi gratias pro
 omnibus æternis & huius vitæ beneficijs:
 quod condidisti, elegisti & seruas tibi æter-
 nā Ecclesiam, & in ea te patefecisti certo ver-
 bo, tradito per Prophetas & Apostolos, &
 testimonijs diuinis. & sic diligis nos, vt vo-
 lueris filiū tuū coæternū, Dominum nostrū
 Iesū Christū, propter nos homines, & pro
 pter nostram salutē, descendere de cœlo, assu-
 mere humanā naturam, pro nobis fieri victi-
 mam, crucifigi, mori & resurgere, ascendere
 in cœlū, & sedere ad dexteram tuam. Donas
 propter eum ac per eū, omnibus nobis credē-
 tibus, gratis remissionem peccatorū, reconcili-
 ationem, Spiritum sanctū, iustitiam & vitā
 æternam: Accendis & seruas inter nos lucē
 Euangelij & necessaria doctrinarum studia:
 das & defendis contra diabolos, aliqua Ec-
 clesiæ & Scholarū hospitia: Et vocasti ac ele-
 gisti me quoque ad societate huius æternæ
 Ecclesiæ, in qua & nasci me voluisti, & in ag-
 nitione ac timore tui educari: meq; præ mul-
 tis alijs hominibus, pro singulari ac ineffabi-
 li tua misericordia, ornaſti hoc summo benefi-
 cio, vt pietatis, literarū atque opimarum ar-
 tium doctrina instituerer. Etsi autem his om-
 nibus beneficijs me indignissimū agnosco:
 tamen quia iussisti nos, per & propter Chris-
 tum filiū tuum a te petere & expectare re-
 missionem peccatorū & Spiritum sanctū: cō-
 fiteor & deploro omnem meā imundiciem
 & ingratitudinem, & toto pectore oro, vt re-
 mittas

F

mittas mihi omnia peccata mea propter fili-
 um tuū vnigenitum Dominū nostrū, & san-
 ctifices ac regas me perpetuō Spiritu tuo sā-
 cto, casto & verace, vt te solum verū Deum,
 Omnipotentē, Castū, Veracem, æternū Pa-
 trē Domini nostri Iesu Christi, & Dominum
 nostrū Iesum Christū, & Spiritū sanctum, ve-
 re agnoscam, inuocē, timeā & diligam: Coli-
 lige & defende Ecclesiā: Tuere politias quæ
 sunt Ecclesiæ hospitā: Da & adiuua fideles
 & salutare doctores & gubernatores: serua
 scholas & lucem doctrinarū, pacē & hone-
 stam disciplinā in Ecclesijs & Rebus publi-
 cis: Guberna & fortuna vitā & vocationem
 meā, & facias me vas misericordiæ, & orga-
 nū mihi & alijs salutare: Ne sinas me a Dia-
 bolo vel a carne mea tēteri negligētia, curio-
 sitate vel ambitione: ne sinas exoriri in corde
 meo spes aut cupiditates vanas & stultas:
 sed effice vt meæ vocationis officia rectē, di-
 ligēter & feliciter faciā. Accēde & cōfirma in
 me amorē & agnitiōē tui, studiū veritatis,
 & rerū vtiliū ac necessariarū, vt omnia dona
 quæ in me contulisti, & labores meos referā
 ad tuam vnīus gloriā, & proximī vtilitatē.
 Defende me a prauis sodalitijs, & omnibus
 diabolorū insidijs. Sit verbū tuū lucerna pe-
 dibus meis, & lumē semitis meis. Hæc om-
 nia a te peto, per & propter Iesum Christum
 Dominū nostrū, qui dixit: quicquid oraueris
 eis Patrē in nomine meo, dabit vobis: Item,
 dabit Spiritū sanctū petentibus,
 Pater noster, &c,

83
PRECATIO EX SECVN-
DO PARALIP. XX, EXPRESSA
versibus, à Ioach. Camer.

IN tenebris, nostræ & densa caligine men-
tis,

Cum nihil est toto pectore consilij:
Turbati erigimus Deus ad telumina cordis,
Nostra tuamq; fides solius orat opem.
Tu rege consilij actus, Pater optime, no-
stros,
Nostrum opus vt laudi seruiat omne tuæ.

Alia. P. M.

Nil sum, nulla miser noui solatia, massam
Humanam nisi quod tu quoque Christe
geris.

Tu me sustenta fragilē, tu Christe gubernas,
Fac vt sim massæ furculus ipse tuæ.

Hoc mirū fœdus semper mens cogitet. vno
Hoc est, ne dubita, fœdere parta salus.

DICTVM EX PRECA-
TIONE CHRISTI, CARMI-
ne redditum à P. M.

Sit dilectio tua in eis, qua me diligis, & ego in eis.

Nec tu gnate Dei maius meliusue rogare.

Aeternū poteras, optime Christe, patrē:

F ij

Quam

317

Quam quali sop^{er}u^m semper te diligit ipse:
 Diligat & simili nos vt amore pater.
 Nec tribui nobis hoc posset munere maius:
 Quid nati posset maius amore dari?
 Non apud æternum facis irrita vota paren-

tem,
 Affirmat iurans hoc pater ipse tibi.
 Erga nos etiam es patrij tu pignus amoris,
 Iussus pro nobis debita λυτ^ησ^{αι} dare.
 Nos igitur, quanquam sumus ægra & sordida
 massa:

Credimus ista tamen munera summa dari.
 Confisiq; tua prece Christe, pericula nostra
 A summo petimus cuncta parente regi.
 Tūq; tuo serues infirmos numine, qui vis
 In nostris viuens mentibus esse λóγ^{ος}.

Alia eiusdem.

Flecte precor nobis iratum Christe patrem,
 Qui vis pro nobis supplicis esse loco.
 Et quam sparsisti prolatam ex mēte patris,
 Deleri vocem ne patiare tuam.
 Doctrinæq; tuæ studium, paruūq; Sarep^{ta}
 tam,

Doctrinæ hospitium, protege quæso tuæ.
 Et placidam clemens nobis cōcedito pacē,
 Tūq; ducū mentes, tu populūq; regas.

Alia eiusdem.

Te maneat semper seruāte Ecclesia Christe,
 Insertosq; ipsi nos tua dextra tegat.

Tres

85

Tres velut in flamma testes Babylonide sers
uas,
Rex vbi præsentem te videt esse Deum.

Ioh. St.

Non ego dura pati discrimina mille recuso,
Dum tua constanti tueor mandata labore.
Sed ne deficiam, ne sæuo vincar ab hoste,
Tu mihi præstò veni, tu suffice robora fesso.

Alia ex Luca, ap. 24.

P. M.

Vespera iam venit, nobiscū Christe maneto:
Extingui lucem nec patiare tuam.

Preatio M. Ant. Flam.

Tutela præsens omnium
Qui mente pura te colunt,
Da quæso, nil vt cogitem,
Agam, loquar, quod numini
Tuo placere non queat.
Comis benignus in bonos
Malosque sim, ne degener
Sim natus optimi patris,
Qui Solis almo lumine
Illustrat omnes, omnibus
Potum, cibumq; sufficit.
Legum trarum pervias
Me continenter dirige,
Boniq; quicquid egero,

F iij

Id esse

Id esse totum muneris
 Tui sciamq; & prædicem.
 Seu febris artus pascitur,
 Seu miles vrit impius
 Domum paternam: dicere
 Laudes tibi ne desinam.
 Sed cuncta numinis tui
 Nutu regi nil ambigens,
 Vivam quietus (filios
 Desecunda & aspera
 Iuuent oportet) gloriam
 Tuam Patrisq; maximi
 Meæ saluti præferam.
 Nec vlla res optatior
 Queat mihi contingere:
 Quàm contumelias pati
 Te propter, ipsa carior.
 Sit luce mors, vt corpore
 Exutus, ad tui volemi
 Regni beata gaudia:

Aliud M. Ant. Fl.

Iesu beate si tuo
 Amore sancto perfrui
 Quàm dulce sit cognoscerent,
 Qui res inanes diligunt:
 O quàm suæ dementiæ
 Tæderet ipsos. Vulnere
 Acerba corporis tui,
 Tanta fluunt dulcedine.
 Vt quisquis illa suxerit,

Opes,

Opes, honores, omnia
 Amara iam fastidiat,
 Deiq; sola gloria
 Latetur, oblitus sui.

Sed cæca gens his fontibus
 Præfert lacunas putidas
 Et pestilentes, Gratia
 Magna tibi Iesu maxime,
 Qui me tuo purissimo
 Lauas, aliisq; sanguine.

Tristis querela Luc. 16.

FILII HUIVS SECVLI PRV-
 DENTIORES SVNT FILIIS
 LVCIS IN SVO GENERE.

Marc. 13.

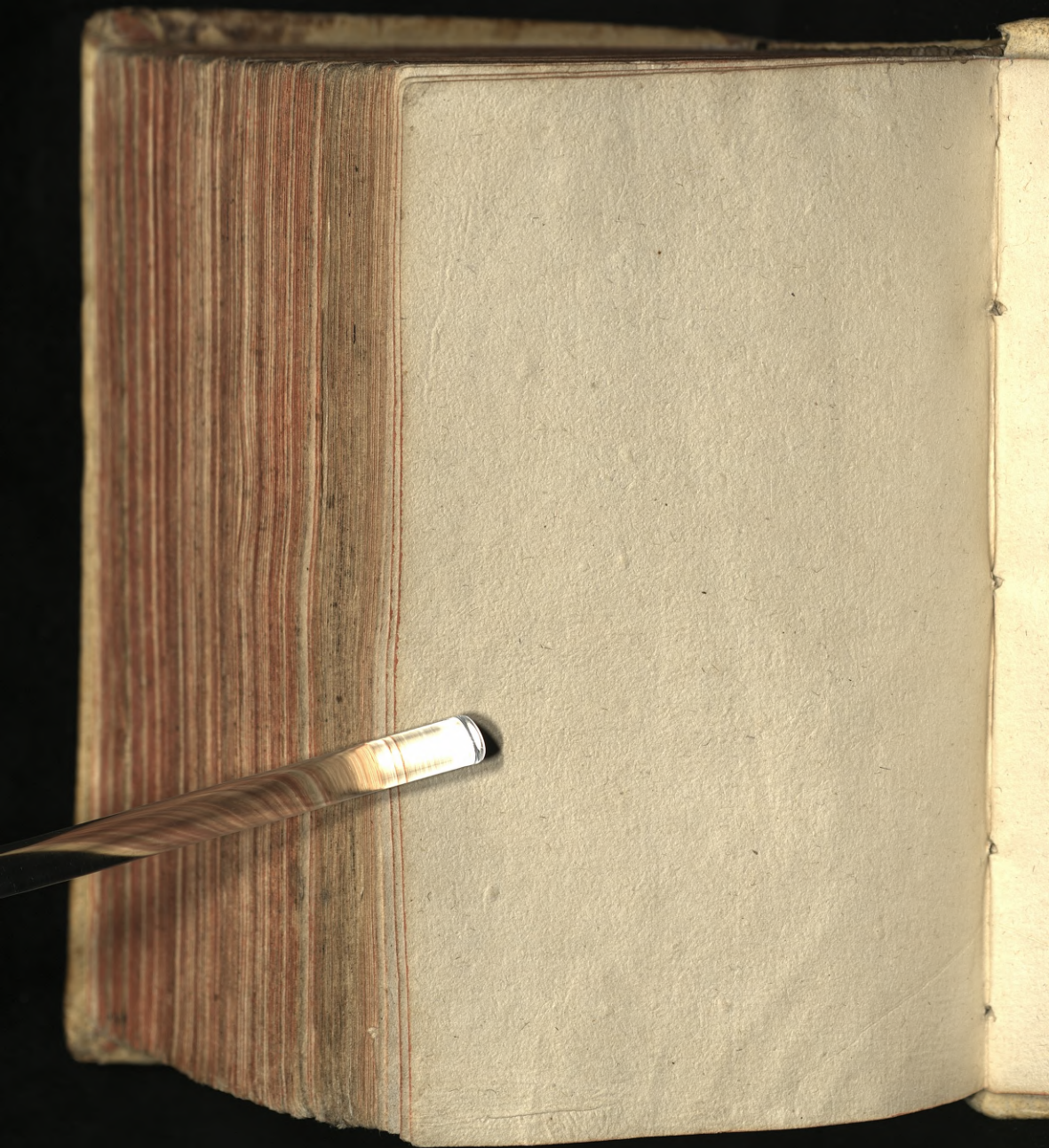
VIGILATE ET
 ORATE.

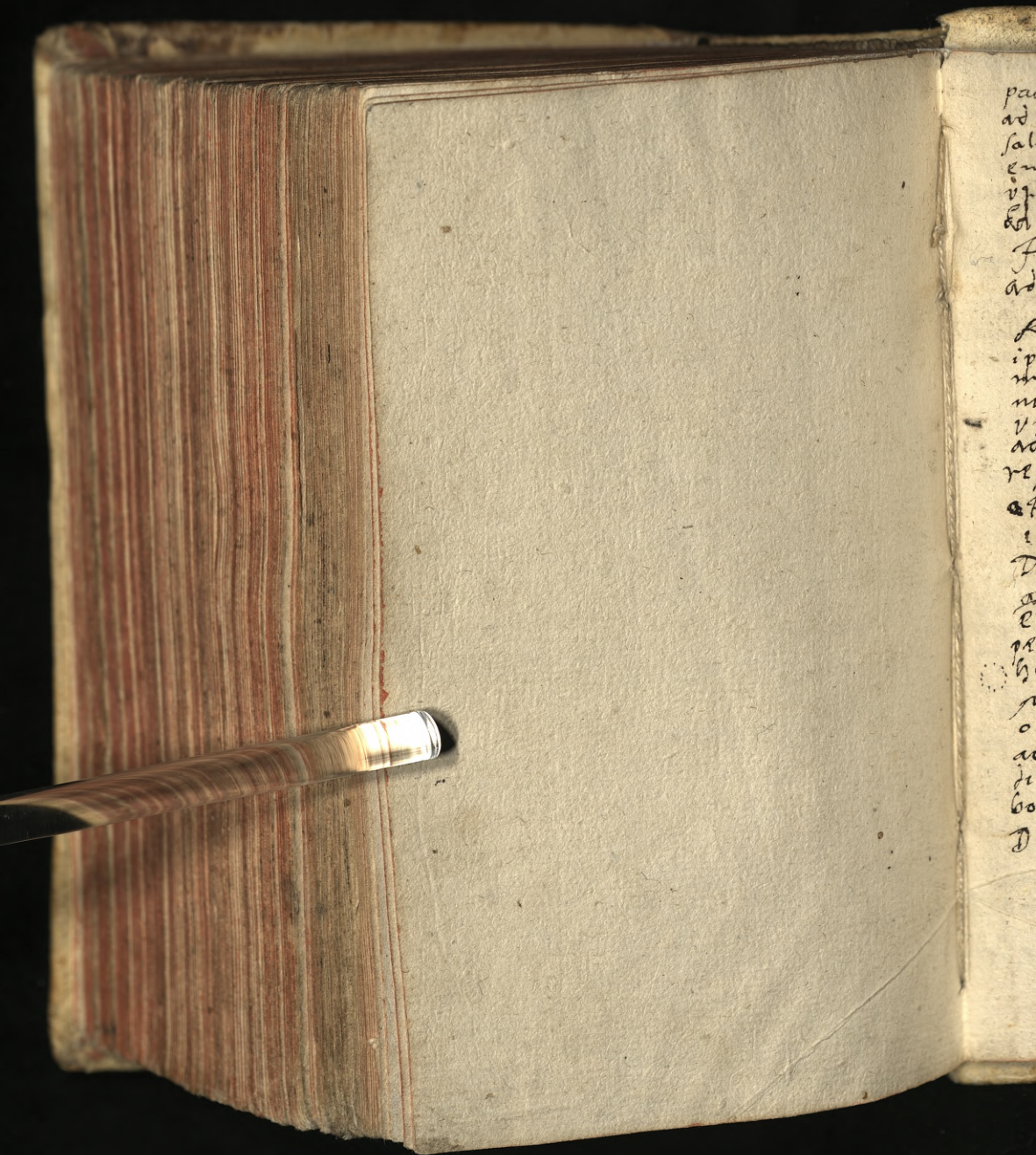

te deum laudamus, te dominū cōfite-
temur

pa
ad
sal
em
ip
ad
f
ad
f
ip
m
m
v
ad
re
at
i
D
a
e
pe
h
n
o
ad
h
bo
D

paulo 2 ad thimotheu 3. Sacre littere inquit
ad thimotheu posuit reperitū reddere in
salute perfidem quæ est in christo. Iesu sola
enim scriptura diuinitalis est inspirata et
ipilis et ad doctrinam ad redurgutionem
ad correctionem ad institutionem quæ est in
fusticia ut perfectus sit homo Dei
ad omne opus bonum perfecte instructus.

Romanos 14. Nullo nostrum sibi
ipfi uiuit et nullo sibi ipfi moritur
nam siue uiuimus domino uiuimus siue
morimur domino morimur siue igitur
uiuamus siue moriamur domini sumus
ad hoc enim christus et mortuus est
resurrexit. et reuixit ut et mortuis
et uiuentibus dominum ueremur.

1. Iohā 1. sanguis Iesu christi filij
Dei purgat nos ab omni peccato
ad Hebræos 2. Christus factus
est parriceps carnis et sanguinis ut
per mortem aboleret eum qui mortis
habebat imperium hoc est diabolum.

matthei 20. uestri capilli capitis
omnes numerati sunt
ad Romanos octauo scimus quod qui
diligunt Deum omnia simul conferunt ad
bonum. 2. ad corin
Deus et quid dicit nobis arroborare. Berily

animas sunt a deo quia notitia naturales sunt
a deo

methodus in eo quod constat ex notis
ratione et conclusionem

deinde quod ea præmittit quæ ad deum
pertinent quibus deinde subiungitur quæ
ad nostram salutem spectant
ut cum in eadem excellencia dei
et maiestas quæ superat omnem captum
creaturarum.

1. ut dei omnipotentia commode
sequantur sex peritones
tres præmissæ ad cultum dei pertinent
tres potentia pertinent ad nostram
salutem secundæ peritones

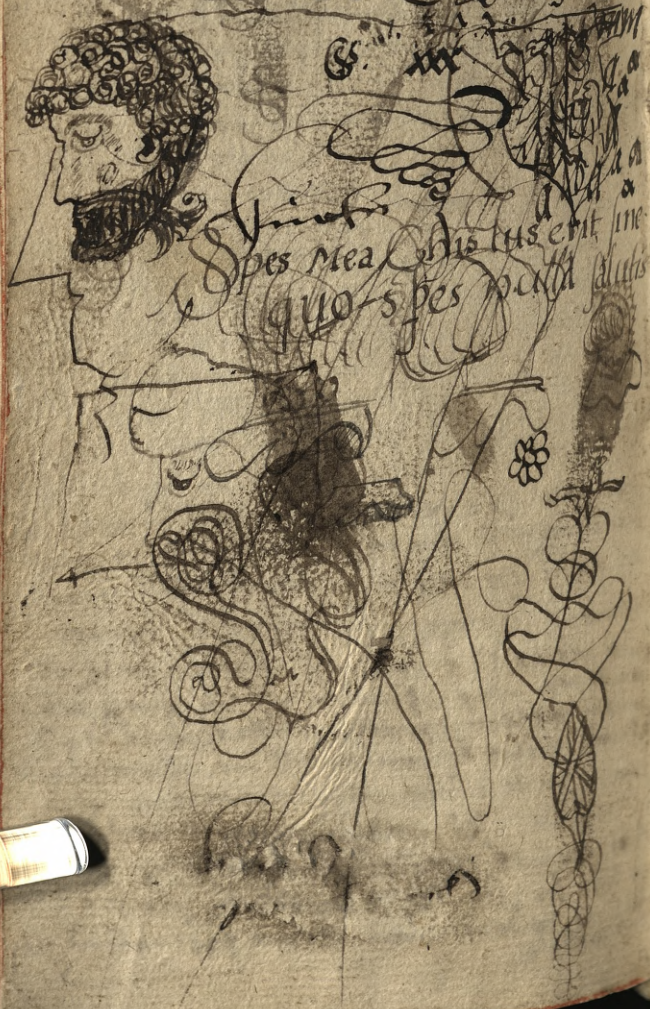
Præmissæ dei constat verbo et primo
tu ^{notitia naturales sunt} ^{animas dei philosophi caput}
si notitia naturales sunt a deo bonæ
animas sunt a deo
at notitia naturales sunt a deo

ergo subter et artes sunt a deo
deus et finis cur præmissæ sunt
prima d. ut ad noscamus deum et co-
ditore et conservatore nostri corporis
luna d. ut fidem nostram confirmet
de beneficiis spiritualibus

tria sunt hic in primis observanda
primum a deo certamine pro et infir-
mitatibus hostibus propter namquam
bella bonis nunc certamine pro et
et cum quo certat mens pia semper
habet. 2. hinc discenda et infirmitas
humana nature quæ in hoc certam-
ine ne ad momentum periret per se sub-
ne 3. imploratio diuine opis quæ
nostra infirmitas subleuet et hostes
in manifestum profligant.

quod dicitur credimus panem dominicum
transmutari ac proinde esse corpus christi
non aut ipsam substantiam. carnis aut
sanguinis id est primo non posse aliter
sunt evidenter confirmare quod si ardeat
hunc sacrum ex natura et proprie-
tate panis faciant verum. necesse
est enim et hanc secundam
intelligi abque ferri natura sacramenti
quod si obpensum fuerit in alijs etiam
sacramentis externa signa vera
signata nomina tantum se habent
conferri in res figura. aut subijs
latere ratio in promptu erit
cur in clara dominica hominum
in peccatis sacramentis nihil li-
ceat fingere quod vel hanc vel
a sacramenti natura distinet
ut igitur hoc teneatur secundum et nunquam
sacramentum conferre parum ex re vera
hi parum ex calisti quemadmodum in bab-
ylo 1. et res terrestris aqua. deinde
alia res celestis ipse et christi sanguis
deinde non minus certum est in quod sacra-
to rem celestem predicari de re terrestris que
admodum videre et non tantum in vino aliquo
sacra. sed in omnibus rebus in veneris resameti
sacramentis sed etiam in non federe in
quibus perinde predicatur res celestis et ter-
restris sic circumciso vocatur fides et
et si non eisdem verbis et cum per aliud ex
alio colligitur

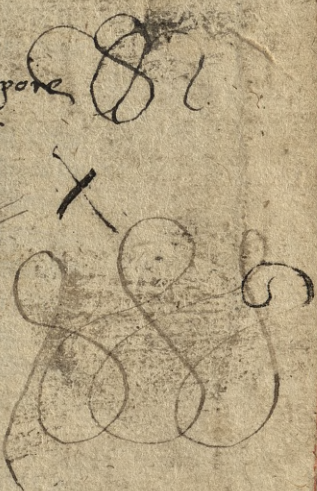
p[er]uig, a[n]t[er] i[n]t[er] v[er]u[m] h[ic] h[ic]
 e[st] q[ue]n[te] g[er]e[n]t[is] C[er]e[n]t[is] d[omi]n[us]
 d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us]

Omnia sunt in manu
reus

Et hoc tempore
omnis

and

BIBLIOTEKA KÓRNICKA

14007

14008

163. 169.

Abbas.

Pharisa.

Abbas.

1822.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840.

Stevale
Stevakowiky

Antonius p. 24